

TAINA SFÂNTULUI MASLU

ÎNDRUMĂTOR TEOLOGIC,
LITURGIC ȘI PASTORAL

Editura *Cuvântul Vieții*
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București, 2012

Taina Sfântului Maslu. Îndrumător teologic, liturgic și pastoral

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Editura *Cuvântul Vieții*
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București, 2012

Autori: Preot Asist. Dr. Silviu TUDOSE
Preot Prof. Dr. Nicolae D. NECULA
Preot Lect. Dr. Marian MIHAI

Tehnoredactor: Maximilian GAVRILCIUC

ISBN: 978-606-93171-1-2

© Editura *Cuvântul Vieții*
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București, 2012

editura@arhiepiscopiabucurestilor.ro
Intrarea Miron Cristea, nr. 9, sector 4, București
Telefon: +4021. 337.21.02

Cuvânt înainte

Proclamarea de către Sfântul Sinod a Anului 2012 ca *An Omagial al Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor* reprezintă pentru noi un moment de mare însemnătate misionară. În fiecare an adâncim duhovnicește, teologic și faptic una dintre temele pe care Biserica le consideră prioritare, pentru a stăruia mai mult asupra semnificațiilor ei. Anul trecut, în centrul preocupărilor noastre pastorale, misionare și cultural-creștine a fost familia creștină, adică Taina Sfântului Botez și Taina Sfintei Cununii. Anul acesta avem în centrul atenției *Taina Sfântului Maslu* sau *Taina ungerii bolnavilor spre tămăduire*.

În această perspectivă, am considerat necesară elaborarea și publicarea unui *îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, care, într-o formă concentrată și sistematică, să cuprindă *aspectele principale ale modului corect și pastoral de înțelegere a Tainei Sfântului Maslu ca Taină a ridicării sufletului din boala păcatului și a vindecării trupului*.

De aceea, au fost solicitate trei cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* a Universității din București pentru a elabora câte un capitol din lucrarea pe care o publicăm acum. Astfel,

Părintele Silviu Tudose s-a ocupat de *istoricul, rânduiala și semnificațiile teologice ale Tainei Sfântului Maslu*, Părintele Nicolae Necula a semnalat *practicile neliturgice și necanonice întâlnite la săvârșirea Tainei Sfântului Maslu*, iar Părintele Marian Mihai a prezentat câteva *sfaturi pastorale folositoare în pastorația bolnavilor*.

Toate cele trei contribuții dorim să fie un îndemn la aprofundare sau reflecție teologică și atenție practică privitoare la Taina Sfântului Maslu. În același timp, dorim să prevenim și să îndreptăm unele stări duhovnicești necorespunzătoare și practici greșite, devenite „tradiție” locală, cauzate adesea de necunoaștere teologică, superficialitate în slujirea liturgică, de grabă ori rutină, sau de neglijența pastorală.

Mulțumim autorilor acestei cărți și binecuvântăm pe toți cititorii ei, având nădejdea că vor înțelege și vor prețui mai mult rugăciunile Bisericii pentru vindecarea sufletească și trupească a bolnavilor.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Pr. Asist. Dr. Silviu TUDOSE

Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*
a Universității din București

TAINA SFÂNTULUI MASLU

– ISTORIC, RÂNDUIALĂ ȘI SEMNIFICAȚIE –

Întâlnim adesea multă suferință și boală, pe care avem tendința să le considerăm firești, chiar dacă nu au fost create de Dumnezeu. În realitate, ele au devenit pentru noi o a doua natură, din cauza păcatelor. Ca urmare a păcatului strămoșesc, moștenim înclinația spre păcat (cf. *Psalm* 50, 6), pentru că „*a împărățit moartea de la Adam până la Moise și peste cei ce nu păcătuiseră, după asemănarea greșelii lui Adam, care este chip al Celui Ce avea să vină*” (*Romani* 5, 14). Cu toate acestea, nu numai primii oameni, neascultători de porunca lui Dumnezeu, sunt responsabili pentru prezența suferinței și a morții în lume. Fiecare om are responsabilitatea sa, în măsura în care se face următor greșelii primilor oameni. De aceea, Sfântul Apostol Pavel, citând cuvântul Psalmistului (*Psalm* 13, 3), ne spune că „*toți s-au abătut, împreună, netrebnici s-au făcut. [...] Fiindcă toți au păcătuț și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu*” (*Romani* 3, 12, 23). Prin harul iubirii jertfelnice a Mântuitorului Hristos, Cel

fără de păcat, Care a asumat suferința în mod liber și a transformat-o în biruință asupra păcatului, fiecare om poate transforma realitatea suferinței în mijloc de îndepărtare de păcat și poate trăi paradoxul bucuriei în suferință, prin comuniune cu Hristos, Cel răstignit și înviat.

Suferința, ca dimensiune reală și profundă a vieții, a fost asumată și transfigurată de Mântuitorul Hristos, Care a biruit-o din interiorul ei. Încă din Vechiul Testament a fost prevestit ca Cel Care și-a asumat durerile și suferința:

„Disprețuit era și cel din urmă dintre oameni; *om al durerilor și cunoscător al suferinței*, unul înaintea căruia să-ți acoperi fața; disprețuit și nebăgat în seamă. Dar *El a luat asupra-Si durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat*. [...] El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și *prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat*” (Isaia 53, 3-5)¹.

Tămăduirea bolilor este prezentă în Sfintele Evanghelii ca făcând parte din lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos, Care „străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și *vindecând orice boală și orice neputință în popor*” (Matei 9, 35).

Hristos Domnul a tămăduit bolnavii pe care i-a întâlnit sau care au fost aduși la El, inaugurând astfel Împărăția lui Dumnezeu prin lupta împotriva bolii,

1. Vezi † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Să biruim suferința, din interiorul ei!”, în: *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în Societate*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2009, pp. 488-493.

păcatului și a morții. Adesea, acestora le cere să exprime dorința de a se vindeca și credința că El îi poate vindeca. De multe ori, înainte de vindecarea trupească, cei bolnavi au primit-o pe cea sufletească, adică iertarea păcatelor, așa cum s-a întâmplat, bunăoară, când a vindecat un slăbănog: „Și iată, I-au adus un slăbănog zăcând pe pat. Și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: «Îndrăznește, fiule! *Iertate sunt păcatele tale!*»” (Matei 9, 2). De asemenea, Mântuitorul a cerut celor vindecați să nu mai greșească, adică să nu mai păcătuiască: „*Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău*” (Ioan 5, 14).

După Înălțarea Sa la cer și Pogorârea Sfântului Duh, lucrarea tămăduitoare a fost încredințată de Mântuitorul Hristos Sfinților Săi Apostoli, care, încă de la prima lor trimitere la propovăduire, „scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau” (Marcu 6, 13). Înțelegem de aici că *vindecarea reprezenta una dintre lucrările misionare ale Bisericii*. De aceea, Sfântul Apostol Iacob recomanda: „Este cineva bolnav între voi? *Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului*. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui” (Iacob 5, 14-15).

Creștinul știe că, dacă Dumnezeu îngăduie să se abată asupra sa o încercare, îi oferă, în același timp, și mijloacele de a trece peste ea. *Suferința și boala sunt un prilej de pocăință*, de părere de rău pentru păcatele săvârșite. „După cum cariul se naște din lemn și macină lemnul — spune Sfântul Ioan Gură de Aur —, tot așa

și suferința se naște din păcat, dar distruge păcatul când e însoțită de pocăință”². De aceea, înainte de rânduiala Tainei Sfântului Maslu, se consemnează că: „se cuvine preoților să sfătuiască pe toți creștinii care vor cere a li se săvârși această Taină ca, mai întâi, să-și cerceteze cugetul și să se mărturisească la duhovnic”³. Necesitatea iertării păcatelor se datorează faptului că suferințele fizice, de cele mai multe ori, sunt urmări ale păcatelor, iar „bolile trupești se datorează bolilor sufletești”⁴.

Rugăciunile pentru bolnavi au fost permanent prezente în viața liturgică a Bisericii, dar îndeosebi în cadrul Tainei Sfântului Maslu, prin care se împărtășește, în chip nevăzut, harul vindecător celor bolnavi, pentru vindecarea de bolile trupești și sufletești, prin ungerea cu untdelemn sfințit.

Biserica Ortodoxă săvârșește Taina Sfântului Maslu nu numai celor aflați pe patul de moarte, ci și tuturor bolnavilor, atunci când aceștia solicită, precum și tuturor credincioșilor, atunci când se săvârșește Maslul de obște. Prin harul Duhului Sfânt, ungerea cu untdelemn sfințit dăruiește, în primul rând, iertarea păcatelor, venită din partea lui Dumnezeu, și biruința asupra păcatului, suferinței și a morții.

2. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii despre pocăință*, VII, în: *Lumina Sfintelor Scripturi. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. II, alcătuită de Drd. Liviu PETCU, Iași, Editura Trinitas, 2007, p. 920.

3. *Slujba Sfântului Maslu și rugăciuni pentru bolnavi*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2012, p. 3.

4. †DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Iisus Hristos – Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre”, în: *Misiune pentru mântuire ...*, p. 364.

Cum se săvârșea Taina Sfântului Maslu în primele veacuri creștine?

Îndemnul Sfântului Apostol Iacob ne arată că Biserica, încă din vremea apostolică, s-a îngrijit și de cei bolnavi. În afară de cuvintele Sfântului Apostol Iacob (*Iacob* 5, 14-15), nu avem prea multe mărturii scrise despre modul în care se împlinea această slujire în Biserica primară.

Într-unul dintre cele mai vechi documente liturgice păstrate, *Tradiția apostolică* (secolul al III-lea), aflăm că la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, după sfințirea Darurilor de pâine și vin, putea fi binecuvântat și untdelemnul, din care gustau și erau unși bolnavii, pentru tămăduire:

„Dacă aduce cineva drept ofrandă untdelemn, [episcopul] să mulțumească în aceeași ordine ca și la pâine și vin. Să mulțumească însă nu spunând aceleași cuvinte, ci în același sens astfel: *«Ca sfințind acest ulei, să dai, Dumnezeule, sănătate celor ce se ung cu el și gustă din el. Așa cum ai uns împărați, preoți și profeți, tot așa să dea tuturor celor ce gustă din el și se folosesc de el întărire și sănătate»*”⁵.

O dovadă a faptului că existau rugăciuni de binecuvântare a untdelemnului pentru tămăduirea celor bolnavi în primele veacuri creștine o reprezintă și *Rânduiala despre apă și untdelemn a Apostolului Matei*, consemnată de cunoscutul manuscris liturgic de la sfârșitul veacului al IV-lea, *Constituțiile Sfinților Apostoli*:

5. IPOLET DIN ROMA, *Tradiția apostolică*, V, traducere de Arhid. Prof. Dr. Ioan I. Ică Jr, în: *Canonul Ortodoxiei, I. Canonul apostolic al primelor secole*, Sibiu, Deisis/Stavropoleos, 2008, p. 575.

„Episcopul să binecuvânteze apa sau untdelemnul, iar dacă nu e de față, să binecuvânteze prezbiterul, stându-i alături diaconul. Dacă episcopul e prezent, să-i stea alături un prezbiter și un diacon. Să spună așa: *«Doamne Savaot, Dumnezeuul puterilor, Creator al apelor și Dăruitor al untdelemnului, Îndurat și Iubitor de oameni, Cel Ce dai apă spre băutură și curățire, și untdelemn să veselească fața omului [Psalm 103, 15] spre veselia voioșiei [Psalm 44, 8, 16], Însuți și acum prin Hristos sfințește apa aceasta și untdelemnul pentru numele celui sau celei ce le-a adus și dă-i putere să producă sănătate, să alunge bolile, să pună pe fugă demonii, să păzească casa și să alunge orice uneltire prin Hristos, nădejdea noastră [1 Timotei 1, 1], prin Care Ție fie slavă, cinste și venerare în Sfântul Duh în veci. Amin»*”⁶.

De asemenea, aceeași practică a sfințirii untdelemnului spre tămăduirea celor bolnavi e menționată în *Testamentul Domnului*, care datează din secolul al V-lea:

„Dacă preotul sfințește untdelemn pentru vindecarea celor ce pătimesc, punând înaintea altarului vasul acela, să spună cu supunere așa: *«Doamne Dumnezeule, Care ne-ai dat Duhul Mângâietor, Domn, nume mântuitor, neclintit, Care se ascunde de cei nebuni și se descoperă înțelepților; Hristoase, Care ne-ai sfințit pe noi, Care ai făcut înțelepți cu îndurarea Ta pe slujitorii Tăi, pe care i-ai ales prin înțelepciunea Ta, Care ne-ai trimis cunoașterea Duhului Tău, prin sfințenia Ta, când ne-ai dat puterea Duhului Tău; celor care s-au făcut prin tine vrednici de acel dar, trimite peste untdelemnul acesta, care e preînchipuirea arvunei Tale, plinirea îndurării Tale celei binefăcătoare, ca*

6. *Constituțiile Sfinților Apostoli*, VIII, 29, în: *Canonul Ortodoxiei*, I, p. 759.

să-i slobozească pe cei chinuiți, să-i vindece pe cei bolnavi și să-i sfințească pe cei ce se întorc când vin la credința Ta; că puternic și slăvit ești în vecii vecilor»⁷.

Sfințirea untdelemnului și folosirea lui pentru tămăduirea bolilor este consemnată și în două rugăciuni ale *Evhologhionului lui Serapion*, episcop de Thmuis. În prima dintre ele, preotul se roagă:

„Te chemăm pe Tine, Doamne, Cel Ce ai toată puterea și stăpânirea, Mântuitorul tuturor oamenilor, Tatăl Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și ne rugăm *să trimiți din ceruri peste acest untdelemn o putere tămăduitoare, ca să fie pentru cei ce se ung sau gustă din aceste făpturi ale Tale spre depărtarea a toată boala și neputința, spre antidot al oricărui demon, spre izgonirea oricărui duh necurat, spre alungarea oricărei fierbințeli și tremur și a oricărei neputințe, spre har bun și iertarea păcatelor, spre leac al vieții și al mântuirii, spre sănătatea și întregirea sufletului, trupului și sufletului, spre înzdrăvenire desăvârșită. Să se teamă, Stăpâne, orice lucrare satanică, orice demon, orice sfat al celui potrivnic, orice lovitură, orice bici, orice durere, orice chin, nălucire, clătinare sau umbră rea de Numele Tău sfânt, pe care l-am chemat acum, și de Numele Unuia-Născut, și să se depărteze de la cele dinăuntru și din afara robilor Tăi aceștia; ca să slăvească Numele lui Iisus Hristos, Care S-a răstignit pentru noi și a înviat, și a luat asupra Lui bolile și neputințele noastre și va veni să judece viii și morții. Că prin El Ți se cuvine slava și puterea în Duhul Sfânt în toți vecii vecilor. Amin»⁸.*

7. *Testamentul Domnului prin Clement Romanul*, I, 24, în: *Canonul Ortodoxiei*, I, p. 800.

8. *Evhologion ul egiptean al lui Serapion de Thmuis*, 3 (17), în:

În cea de-a doua, preotul se roagă ca, prin ungerea cu untdelemn, „*să ne slobozim de orice demon și orice boală și împărtășirea de aceste fapte să se facă leac tămăduitor și leac de izbăvire*”⁹.

Alături de aceste mărturii, deși puține la număr, întâlnim și alte mențiuni ale lucrării tămăduitoare săvârșite în Biserică în perioada patristică, cum este cea a Sfântului Ioan Gură de Aur, din celebrul său *Tratat despre preoție*, în care elogiază rolul inegalabil al slujitorului Sfântului Altar în vindecarea celor încredințați lui spre păstorire:

„Dumnezeu a dat preoților o putere mai mare decât părinților noștri trupești, nu numai când ne pedepsesc, ci și când ne fac bine. Deosebirea dintre unii și alții este tot atât de mare pe cât de mare este deosebirea între viața de acum și viața viitoare. Părinții noștri ne nasc pentru viața de acum; preoții, pentru viața viitoare; unii nu ne pot apăra nici de moartea aceasta trupească și nici nu pot îndepărta bolile ce vin peste noi; ceilalți, de multe ori, au mântuit chiar sufletele bolnave și pe cale de a pieri, pentru că le-au făcut unora mai ușoară pedeapsa, iar pe altele chiar de la început nu le-au lăsat să cadă în păcate, nu numai cu ajutorul învățăturilor și al sfaturilor, ci și *cu ajutorul rugăciunilor*. Preoții au puterea să ne ierte păcatele, nu numai când ne nasc din nou prin Sfântul Botez, ci și după ce ne-au botezat. «Este cineva bolnav dintre voi?», spune Scriptura, «să cheme preoții bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn întru numele Domnului; și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și îl va

Canonul Ortodoxiei, I, p. 866.

9. *Evhologion-ul egiptean al lui Serapion de Thmuis*, 21 (5), p. 873.

ridica pe el Domnul, și de va fi făcut păcate i se vor ierta lui (*Iacov* 5, 14-15)»¹⁰.

Tot în veacul al IV-lea, Sfântul Atanasie, vorbind despre persecuția din partea arienilor, scria că, din cauza acestora, bolnavii rămâneau necercetați, prin refuzul de a primi rugăciunile ereticilor:

„Sunt mulți care, bolnavi fiind, nu sunt cercetați, o rea întâmplare pe care n-ar trebui să o îndure fără de lacrimi și o nenorocire pe care o privesc ca fiind mai grea decât boala însăși. Fiindcă, în vreme ce slujitorii Bisericii sunt asupriți, poporul, care nu a primit necinstea ereticilor arieni, *alege să zacă bolnav, mai degrabă decât să lase vreo mână ariană să se atingă de creștetul lor*”¹¹.

Ceea ce trebuie reținut este că, *în perioada primelor veacuri, exista o strânsă legătură între ungerea bolnavilor și Sfânta Euharistie*, fapt demonstrat de prezența rugăciunilor citate în rânduiala Sfintei Liturghii, îndeosebi la finalul anaforalelor. Știind acest lucru, ne întrebăm:

Ungerea bolnavilor era săvârșită în cadrul Dumnezeieștii Liturghii?

Un răspuns sigur nu poate fi dat, deoarece mărturiile de care dispunem nu sunt foarte numeroase.

10. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre preoție*, traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru FECIORU, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 87-88.

11. SF. ATANASIE CEL MARE, *Epistula Encyclica*, 5, PG 25, col. 234, apud Paul MEYENDORFF, *Taina Sfântului Maslu – Ungerea bolnavilor*, traducere de Cezar LOGAN, Cluj Napoca, Editura Renașterea, 2011, p. 39.

Că ar fi fost posibilă o astfel de practică sugerează un text al lui Cesarius de Arles, din veacul al IV-lea, citat de profesorul Paul Meyendorff:

„Ori de câte ori cineva se îmbolnăvește, să fie împărtășit cu Trupul și Sângele lui Hristos și apoi să-și ungă trupul, pentru ca ceea ce s-a scris să se arate adevărat în ceea ce-l privește ... Luați seama, prietenii mei, că cel care atunci când a fost bolnav s-a întors spre Biserică merită să primească vindecarea trupei și iertarea păcatelor. De ce mergi la descântători, câtă vreme aceste două binecuvântări se găsesc în Biserică?”¹².

Între mărturiile despre săvârșirea Tainei Sfântului Maslu în primul mileniu creștin, cele mai evidente rămân cele pe care le întâlnim în prima colecție de texte liturgice folosite de preot, și anume codicele *Barberini 336*¹³, păstrat în Biblioteca Vaticanului, care *datează din veacul al VIII-lea*. Între rugăciunile acestui manuscris liturgic bizantin, primul *Evhologhion* sau *Molitfelnic* cunoscut, sunt întâlnite și *cinci rugăciuni pentru bolnavi*¹⁴, trei pentru cel bolnav și două pentru sfințirea sau binecuvântarea untdelemnului. *Prima și a patra dintre cele cinci rugăciuni se regăsesc și astăzi în rânduiala Tainei Sfântului Maslu*, cu adaptări survenite ulterior: la ungerea bolnavului (ca formulă a Tainei) și la sfințirea untdelemnului (repetată de șapte ori).

Cu toate aceste descrieri, nu găsim în documentele liturgice din primul mileniu o descriere amănunțită a

12. CESARIUS DE ARLES, *Sermo* 13, 3, apud P. MEYENDORFF, *Taina Sfântului Maslu* ..., p. 40.

13. Vezi traducerea românească semnată de Arhid. Prof. Dr. Ioan I. Ică Jr, în: *Canonul Ortodoxiei* I, pp. 909-1032.

14. *Barberini gr. 336*, cap. 196-200 [trad. rom. pp. 996-998].

rânduiei Ungerii bolnavilor. Pentru a găsi o astfel de descriere,

„va trebui să așteptăm până în veacul al XI-lea pentru a avea o descriere completă a rânduiei. O găsim într-un manuscris păstrat în Biblioteca Națională din Paris, *Coislin 213*. Este vorba de un Evhologhion patriarhal, pregătit în anul 1027, pentru uzul unui preot slujitor de la Sfânta Sofia, catedrala din Constantinopol. Rubricile arată că *rânduiala trebuie săvârșită într-un paraclis particular de către șapte preoți, în șapte zile consecutive*”¹⁵.

Din acest manuscris aflăm că, *timp de șapte zile, se săvârșea Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, cel bolnav fiind uns de fiecare dată după rugăciunea amvonului, spre finalul slujbei, după ce primea Sfânta Împărtășanie*.

Aceeași rânduială este menționată și în secolul al XII-lea, de codicele *Sinai Gr. 973*¹⁶, care

„marchează apogeul acestei rânduiei. Manuscrisele ulterioare arată o abreviere și o simplificare progresivă. **În secolul al XIII-lea, rânduiala Ungerii încetează să mai fie celebrată în contextul Euharistiei, și întreaga slujbă se săvârșește într-o singură zi.** Treptat, elementele provenind din Liturghia euharistică sau din cadrul Utreniei sunt eliminate, iar **în secolul al XIV-lea slujba dobândește forma de astăzi.** Singura reminiscență a formei inițiale este prezența celor șapte unități scripturistice (prochimen, Apostol, Aliluia, Evanghelie), care, inițial, se citeau la șapte Liturghii Euharistice consecutive”¹⁷.

15. P. MEYENDORFF, *Taina Sfântului Maslu ...*, p. 44.

16. Vezi P. MEYENDORFF, *Taina Sfântului Maslu ...*, p. 46.

17. P. MEYENDORFF, *Taina Sfântului Maslu ...*, pp. 49-50.

Cine poate săvârși Taina Sfântului Maslu?

Conform tradiției Bisericii, consemnată prin hotărâri canonice ale autorității bisericești¹⁸, Taina Sfântului Maslu trebuie săvârșită de șapte preoți.

Prin numărul mare al slujitorilor, se evidențiază comuniunea rugăciunii ecleziale. Fie că se săvârșește în casa bolnavului, fie în lăcașul bisericii, Taina Sfântului Maslu implică participarea a cât mai mulți credincioși la rugăciunea de vindecare, cu scopul de a-l reintegra pe cel suferind în comunitate. Atunci când cineva este bolnav, întreaga comunitate suferă și se roagă pentru însănătoșirea lui, după cum întreg trupul suferă când unul din mădulare este vătămat (cf. *1 Corinteni* 12, 26).

De ce slujesc șapte preoți?

Taina e săvârșită de șapte preoți, *după numărul darurilor Sfântului Duh*, despre care vorbește proorocul Isaia: *duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței, al buneii-credințe și al temerii de Dumnezeu* (cf. *Isaia* 11, 2-3).

În epoca vechi-testamentară, întâlnim câteva prefigurări ale acestui număr, asociat cu vindecări ale celor suferinzi:

- *șapte au fost preoții care, sunând din trâmbițe, au înconjurat de șapte ori cetatea Ierihonului, în timpul cuceririi acesteia de israeliți, la intrarea*

18. Vezi Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială*, București, Editura Nemira, 2005, p. 347.

în pământul făgăduinței, după eliberarea din robia egipteană (cf. *Iosua* 6, 13-16);

- *Proorocul Ilie s-a rugat de șapte ori pe Muntele Carmel* înainte să vină din nou ploaia pe pământ (cf. *3 Regi* 19, 42-44);
- *de șapte ori a strănutat copilul înviat de Proorocul Elisei* înainte de a deschide ochii (cf. *4 Regi* 4, 34-35);
- *Neeman Sirianul s-a cufundat în râul Iordan de șapte ori*, la sfatul Proorocului Elisei, pentru a se tămădui de lepră (cf. *4 Regi* 5, 14).

Același număr apare, ulterior, *în Noul Testament*, unde întâlnim *șapte peceti, șapte biserici, șapte îngeri sau șapte virtuți*.

Taina Sfântului Maslu este, alături de cea a Hirotoniei episcopilor, una din slujbele Bisericii condiționată de numărul slujitorilor.

După cuvântul Sfântului Simeon al Tesalonicului,

*„unde sunt preoți puțini, cheamă numai trei, și aceasta nu este afară de buna-cuviință, fiindcă mai întâi se înțelege puterea Treimii și al doilea chiar Ilie, vrând să arate închipuirea Treimii, când a Înviat pe fiul cel mort al celei din Sarepta, s-a rugat de trei ori și de trei ori a căzut pe dânsul. Alții cheamă și chiar mai mulți de șapte, pentru a arăta mai multă credință și osârdie. N-avem trebuință a cerceta asupra numărului, de vreme ce nu scrie numărul; dar cu toate că nu scrie, trebuie a păzi așezământul cel dintâi, adică să fie șapte, după obiceiul cel dintâi, iar de nevoie, mai puțini, adică trei, și toate câte sunt rânduite a se zice să le zică, fiindcă toate cele de la Părinți sunt ale Duhului. **Numai un preot însă***

să nu facă Maslu, fiindcă precum pentru arhieriei scrie să nu se hirotonească de către unul, asemenea și pentru Maslu, să nu se facă de un preot, fiindcă zice: «Să se cheme preoții Bisericii», – iar nu un preot – «și să se roage pentru dânsul, ungându-l cu untdelemn»¹⁹.

Pentru Taina Sfântului Maslu, atât pentru cel individual, cât și pentru cel de obște, este nevoie, pe lângă numărul de **cel puțin trei slujitori**, de **Sfânta Evanghelie**, **Sfânta Cruce** și **untdelemn** (care urmează a fi sfințit).

De ce se folosește untdelemn la Taina Sfântului Maslu?

Am văzut că, încă din vremea Sfinților Apostoli, pentru vindecarea bolnavilor, *era folosit undelelemnul, ca simbol al îndurării divine și, totodată, ca medicament*, așa cum întâlnim în *Evanghelia după Marcu* (6, 13) sau în *Epistola Sfântului Apostol Iacob* (5, 14), dar și ca semn de prețuire (cf. *Luca* 7, 46). Uneori, untdelemnul amestecat cu vin devenea un medicament foarte eficient pentru tratarea rănilor, așa cum întâlnim în *Pilda Samarineanului Milostiv* (cf. *Luca* 10, 30-35).

Obiceiul ungerii cu untdelemn în scopuri vindecătoare exista în lumea greco-romană, fiind menționat adeseori de istoricii vremii. Practicarea lui în

19. SF. SIMEON ARHIEPISCOP AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, vol. II, 283, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2003, p. 32.

Biserica nu era, așadar, un obicei nou, ci *primea un înțeles aparte, fiind integrat în rugăciune*. Cu timpul, așa cum prevăd mărturiile citate mai sus, *au existat permanent în cultul Bisericii rugăciuni de sfințire a untdelemnului, ca element material prin care se transmite celui bolnav harul vindecării de boli și de păcate*.

De altfel, untdelemnul este semnul bucuriei pe care o aduce Mântuitorul, Care se cheamă „*Hristos*”, adică „*Cel uns*”. În El se împlinește profeția lui Isaia: „Domnul *M-a uns* să binevestesc săracilor, M-a trimis să vindec pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc celor robiți slobozire și celor prinși în război libertate” (*Isaia* 61, 1), prin El venind în lume *untdelemnul izbăvitor al bucuriei* (cf. *Evrei* 1, 9).

Untdelemnul este privit în Sfânta Scriptură și ca *simbol al luminii spirituale*, după cum reiese din Pilda celor zece fecioare (cf. *Matei* 25, 1-12), care se citește și în rânduiala Maslului.

Însăși denumirea Tainei Sfântului Maslu exprimă importanța materiei folosite în cadrul ei: cuvântul „*maslu*” provine din slavonescul „*maslo*” = *untdelemn*. De asemenea, în limba greacă, Taina poartă denumirea de *Slujba untdelemnului* (*Evheleion*).

Cum se întrebuințează untdelemnul de la Taina Sfântului Maslu?

Acest untdelemn sfințit este plin de puterea Sfântului Duh, fapt pentru care întrebuințarea lui nu

poate fi una obișnuită. În primul rând, cu untdelemn sfințit sunt unși cei bolnavi de către preoții slujitori, de șapte ori, în cadrul slujbei.

Untdelemnul sfințit care rămâne trebuie să se cinstească și să nu rămână uitat²⁰, să fie păstrat cu cinste și folosit cu evlavie, de obicei la candelile din biserică sau de acasă.

Există obiceiul foarte vechi, consemnat de manuscrise încă din secolul al XIII-lea²¹, ca la *Taina Sfântului Maslu* să fie adusă și binecuvântată făină. Unele tradiții locale prevăd ca din această făină se fac pâini din care gustă cei bolnavi²². *Din ea nu se pot face prescuri pentru Sfânta Liturghie, deoarece a fost binecuvântată o dată.* De fapt, făina adusă astăzi era reprezentată în vechime de un vas cu grâu, în care se așeza candela cu untdelemnul care se sfințea și cu care erau unși bolnavii, înconjurată de șapte lumânări aprinse. În cazul în care candela se mișca, untdelemnul care ar fi căzut era ferit de profanare, rămânând în vasul cu grâu. Cu timpul, *boabele de grâu au fost înlocuite cu făina rezultată din măcinarea lor.*

De asemenea, untdelemnul și făina prezente la *Taina Sfântului Maslu* ne amintesc de mâna de făină și puținul untdelemn cu care văduva din Sarepta Sidonului l-a hrănit pe Proorocul Ilie, aducând în casa ei vindecare de sărăcie și moarte (cf. 3 Regi 17, 12).

20. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe ...*, II, 293 [trad. rom. cit., p. 41].

21. Prof. Dr. Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice. Răspunsuri la probleme liturgice*, vol. IV, traducere de Lect. Dr. Sabin PREDĂ, București, Editura Bizantină, 2008, p. 462.

22. Pr. Prof. Dr. E. BRANIȘTE, *Liturgica specială ...*, p. 352.

Unde și când se săvârșește Taina Sfântului Maslu?

Taina Sfântului Maslu se săvârșește, cu precădere, în zilele de post, fie în biserică (numit *Maslu de obște*), fie în casa sau spitalul unde se află cel în suferință. E săvârșită îndeosebi în zilele de post, pentru că *rugăciunea unită cu postul devine mult mai puternică în lupta cu bolile și păcatele*, dar și pentru că Taina Sfântului Maslu e precedată, mai cu seamă în cazul celor grav bolnavi, de Taina Pocăinței.

Nu trebuie să înțelegem de aici că în celelalte zile este oprită săvârșirea Tainei Sfântului Maslu, ci doar că *este recomandat ca el să fie săvârșit în zile de post*.

În Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului, Sfântul Maslu de obște se săvârșește în Sfânta și Marea Miercuri.

Rânduiala Tainei Sfântului Maslu este deosebit de bogată, fiind alcătuită din trei părți: *o parte pregătitoare* (Canonul Sfântului Arsenie), *sfințirea untdelemnului* și *ungerea bolnavilor*.

Înainte de slujba propriu-zisă a Sfintei Taine, se săvârșește *rânduiala pregătitoare*, asemănătoare Utreniei.

Prin citirea acestei rânduiei, alcătuită în mare parte de *Canonul Sfântului Arsenie* (viețuitor în secolul al XI-lea, ajuns Arhiepiscop al Corfului), cei suferinzi sunt îndemnați să aibă încredere în marea milostivire a lui Dumnezeu, fiind numită și *slujbă de mângâiere*

(*parakletis*). La citirea canonului participă toți preoții și cântăreții, după ce mai înainte a fost cădită casa bolnavului sau biserica, atunci când se săvârșește Maslu de obște.

În continuare, sunt cântate câteva tropare închinare în special sfinților făcători de minuni și tămăduitori (Sfântul Ierarh Nicolae, Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir sau Sfinții Doctori fără de arginți).

După aceea, protosul rostește **Binecuvântarea mare**, care deschide Taina propriu-zisă, însemnând în chipul crucii cu Sfânta Evanghelie untdelemnul cu care vor fi unși credincioșii.

Sfințirea untdelemnului se face prin rostirea, de șapte ori, a unei rugăciuni speciale:

„Doamne, Care, cu mila și cu îndurările Tale, tămăduiești zdrobirile sufletelor și ale trupurilor noastre, Însuți, Stăpâne, sfințește untdelemnul acesta, ca să fie celor ce se vor unge din el, spre tămăduire și spre izbăvirea de toată patima și întinăciunea trupului și a sufletului și de toată răutatea. Ca și întru aceasta să se preaslăvească Preasfânt Numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”²³.

În momentul când sunt rostite cuvintele „sfințește untdelemnul acesta ...”, *toți preoții fac semnul binecuvântării asupra untdelemnului*.

Apoi încep **cele șapte citiri din Apostol și din Evanghelie**, fiecare urmată de o *ectenie întreită, încă o rugăciune pentru sfințirea untdelemnului și ungerea bolnavului* (cu formula Tainei, rugăciunea *Părinte*

23. *Slujba Sfântului Maslu ...*, p. 21.

Sfinte, doctorul sufletelor și al trupurilor, Care ai trimis pe Unul-Născut Fiul Tău ...). În timpul rugăciunii Părinte Sfinte ..., cântăreții cântă lin Doamne, miluiește ..., iar bolnavul este uns în chipul crucii la frunte, la gură, la nări, la urechi, pe piept, pe mâini și pe picioare. La Maslul de obște, în practică, credincioșii sunt unși pe frunte și pe mâini, în timp ce se cântă troparul:

„Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ne-ai dat-o nouă; că se îngrozește și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei; că morții i-ai sculat și moartea o ai surpat, pentru aceasta ne închinăm îngropării Tale și Învierii”²⁴.

Citirile din Apostol încep cu textul din *Epistola Sfântului Apostol Iacob* (5, 10-16), în care se găsește îndemnul Apostolului de a chema preoții Bisericii să se roage pentru bolnavi și să-i ungă cu untdelemn întru numele Domnului. Celelalte citiri din Apostol vorbesc despre *responsabilitatea pe care o au creștinii unii față de alții* (cf. *Romani* 15, 1-7), despre *dragoste ca temei al viețuirii creștine* (cf. *1 Corinteni* 12, 27-31; 13, 1-8), despre *importanța sfințirii sufletului și trupului, ca „templu al Dumnezeuului Celui viu”* (cf. *2 Corinteni* 6, 16-18; 7, 1), despre *puterea rugăciunilor comunității creștine pentru cei aflați în necazuri și suferințe* (cf. *2 Corinteni* 1, 8-11), despre *roadele Duhului Sfânt* (cf. *Galateni* 5, 22-26; 6, 1-2) și despre *importanța sfințirii vieții aducătoare de vindecare* (cf. *1 Tesaloniceni* 5, 14-23)²⁵.

24. *Slujba Sfântului Maslu ...*, p. 31.

25. O interpretare a textelor scripturistice citite în cadrul Tainei Sfântului Maslu vezi în lucrarea Preot Medic Cornel JUPÂNEAȚ, *Taina Sfântului Maslu – o interpretare teologică și medicală*, Caransebeș,

Prima dintre **cele șapte citiri din Evanghelie** este *Pilda Samarineanului Milostiv*, rostită de Mântuitorul și consemnată în *Sfânta Evanghelie după Luca* (10, 25-37), care reprezintă o *Evanghelie a milostivirii și a vindecării*²⁶.

Celelalte citiri din Evanghelie vorbesc despre *pocăința lui Zaheu vameșul, în urma căreia a primit de la Hristos vindecarea vieții păcătoase* (cf. *Luca* 19, 1-10); despre *puterea de a vindeca, pe care Mântuitorul Hristos a dăruit-o Sfinților Săi Ucenici și Apostoli* (cf. *Matei* 10, 1, 5-8) și despre *unele vindecări săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos asupra celor aflați în suferințe: soacra Apostolului Petru, fiica femeii cananeence, dar și „mulți demonizați” și „toți cei bolnavi”* (cf. *Matei* 8, 14-23; 15, 21-28, 9, 9-13). Aceste citiri îi ajută pe cei prezenți să-și întărească nădejdea în puterea lui Dumnezeu și să primească harul său vindecător. În mod deosebit, cea de-a cincea citire evanghelică se referă la *Pilda celor zece fecioare* (cf. *Matei* 25, 1-13), în care *untdelemnul este semnul așteptării harului milostivirii lui Hristos*.

Cele șapte rugăciuni care însoțesc citirile din Apostol și Evanghelie au un conținut teologic deosebit de bogat.

Primele patru rugăciuni pot fi considerate rugăciuni de sfințire a untdelemnului adus pentru ungerea bolnavilor. Astfel, în fiecare dintre acestea întâlnim referiri la

Editura Diecezană, 2012.

26. † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Samarineanul milostiv - chipul iubirii lui Hristos în oameni (predică la Duminica Samarineanului Milostiv)”, în: *Lumina de Duminică*, 13 noiembrie 2011.

untdelemnul adus „în numele Tău cel mare”²⁷, care trebuie să fie „untdelemn de bucurie, untdelemn de sfințenie, îmbrăcămintă împărătească, pavăză puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucurie a inimii, veselie veșnică”²⁸, pentru ca cei care se vor unge „să fie de temut pentru cei potrivnici și să strălucească în strălucirile sfinților”²⁹. E implorat ajutorul lui Dumnezeu pentru sfințirea untdelemnului și tămăduirea bolnavilor: „să aduci mila Ta peste untdelemnul acesta și peste cei care se ung din el în Numele Tău, ca să le fie lor spre tămăduirea sufletului și a trupului și spre curăție și înlăturarea a toată patima și a toată neputința și boala și a toată întinăciunea trupească și sufletească”³⁰.

Ultimele trei rugăciuni vorbesc îndeosebi de iertarea păcatelor, pentru tămăduirea celor aflați „în neputința sufletelor și a trupurilor, dându-le lor slobozire de păcate și iertare greșelilor celor de voie și celor fără de voie, tămăduindu-le lor rănila cele netămăduite și toată boala cea ascunsă și toată neputința”³¹.

În rugăciunea a șasea sunt aduse exemple din istoria biblică, în care Dumnezeu și-a manifestat iubirea Sa milostivă față de oameni, asumându-și „neputințele noastre, cu a Cărui rană toți ne-am vindecat”³²:

„Păstorule Cel bun, Care ai venit în căutarea oii celei pierdute, [...] Care ai iertat datoria celor doi datornici

27. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciune a 2-a, p. 35.

28. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea întâi, p. 30.

29. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea întâi, p. 30.

30. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea a 3-a, p. 41.

31. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea a 5-a, pp. 50-51.

32. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea a 6-a, p. 55.

și ai dăruit iertare femeii celei păcătoase; Cel Ce ai dăruit vindecare slăbănogului, împreună cu iertarea păcatelor lui”.

De asemenea, sunt amintiți vameșul Zaheu și tâlharul de pe cruce, pocăiți în urma mărturisirii lor sincere. Având în vedere toate acestea, Cel Ce a ridicat păcatele lumii și pe Cruce le-a pironit e rugat *să ierte și să dezlege păcatele celor aflați în suferință*:

„[...] greșelile lor cele de voie și cele fără de voie, cele cu știință și cu neștiință, cele prin călcare de poruncă și prin neascultare [...]. Treci cu vederea, ca un Dumnezeu, Care nu ții minte răul, *toate păcatele lor*”³³.

După ultima ungere, *protosul deschide Sfânta Evanghelie și o ține deschisă peste capul celui bolnav*, împreună cu ceilalți slujitori, rostind rugăciunea *Împărate Sfinte, Îndurate și Multmilostive ...* Sfântul Simeon al Tesalonicului pomenește în acest moment de punerea mâinilor peste capul celui bolnav, înlocuită acum de *așezarea Sfintei Evanghelii, ca simbol al punerii mâinii lui Dumnezeu Însuși*, după cum spune și rugăciunea: „Nu pun mâna mea cea păcătoasă peste capul robului Tău acestuia, ci mâna Ta cea puternică și tare, care se află în această Sfântă Evanghelie ...”³⁴.

Rugăciunea rostită în acest moment este foarte *asemănătoare cu rugăciunile de dezlegare din cadrul Tainei Pocăinței*. De altfel, *întreaga rânduială a slujbei are un puternic caracter penitențial*, toate rugăciunile făcând referire la păcat și pocăință, ca vindecare din boala

33. *Slujba Sfântului Maslu ...*, rugăciunea a 6-a, pp. 55-56.

34. *Slujba Sfântului Maslu...*, p. 63.

păcatului. Se observă, încă o dată, că în Taina Sfântului Maslu se cere iertarea păcatelor, adică vindecarea sufletului, ca lucrare premergătoare pentru vindecarea trupului.

După ce bolnavul sărută Sfânta Evanghelie, urmează *două podobii*, se rostește o *ectenie scurtă*, după care se face *otrustul* sau încheierea slujbei.

La final, credincioșii rostesc de trei ori, adresându-se părinților slujitori: *Binecuvântați, părinți sfințiți, și ne iertați pe noi, păcătoșii*³⁵. De fiecare dată, preoții răspund, binecuvântând cu Sfânta Cruce: *Dumnezeu să vă ierte și să vă binecuvânteze și sănătate sufletească și trupească să vă dăruiască*³⁶.

*

Așadar, Taina Sfântului Maslu, ca Taină a ungerii bolnavilor spre tămăduire, are un rol deosebit în viața creștină, prin ea cerându-se vindecarea trupească și sufletească a celor aflați în suferință. Fiind un dar al lui Dumnezeu, vindecarea nu este obținută în mod automat, deoarece *aceasta depinde de puterea lui Dumnezeu de a face minuni după cum voiește. Astfel, Biserica se roagă pentru vindecare, fără să proclame, totuși, această vindecare*³⁷. După cuvântul Sfântului Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, Taina Sfântului Maslu este o

„icoană a milostivirii celei Dumnezeiești și s-a dăruit
pentru izbăvirea și întru sfințirea celor ce se întorc de

35. *Slujba Sfântului Maslu...*, p. 65.

36. *Slujba Sfântului Maslu...*, p. 65.

37. Paul EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. de Dr. Irineu Ioan Popa, Arhiereu vicar, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 325.

la păcate. Drept aceea, *Maslul dă dezlegare păcatelor, ridică din boli și dă sfințire*. Acestea toate le-a dat Iisus Hristos, Dumnezeuul nostru, și, printr-Însul, dumnezeieștii Lui Ucenici. Că fiind noi formați din două, din suflet și din trup, îndoit S-a făcut pentru noi: fiind Dumnezeu cu adevărat și Om cu adevărat făcându-Se; și cu Darul Duhului nevăzut să sfințească sufletele noastre, iar cu cele văzute, adică: cu apa, cu untdelemnul, cu pâinea, cu vinul și cu celelalte care se sfințesc cu Duhul, să sfințească trupurile noastre și să ne dăruiască nouă mântuirea cu totul desăvârșit³⁸.

38. Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe ...*, vol. I, p. 91.

Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA

Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*
a Universității din București

PRACTICI NECANONICE ȘI NELITURGICE LEGATE DE SĂVÂRȘIREA TAINEI SFÂNTULUI MASLU

Taina Sfântului Maslu¹, una din cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii Ortodoxe, este destinată în chip special să se săvârșească pentru tămăduirea celor bolnavi și iertarea păcatelor lor. În general, Taina Maslului se

1. Despre Taina Sfântului Maslu, vezi: Pr. Prof. Dr. Vasile MITROFANOVICI, *Liturgica Bisericii Ortodoxe*, Cernăuți, 1929, p. 849-854; Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1981, p. 426-436; Pr. Prof. Dr. Simion CÂNDEA, „Taina Sfântului Maslu”, *Mitropolia Ardealului*, IX (1954), 9-10, pp. 175-184; Prof. Nicolae GROSU, „Taina Sfântului Maslu”, *Ortodoxia*, XXXI (1979), 3-4; Anca MANOLACHE, „Taina Sfântului Maslu (Eleoungerea)”, *Glasul Bisericii*, XLVII (1988), 6, pp. 73-85; Pr. Nichifor TEODOR, „Taina Sfântului Maslu”, *Mitropolia Ardealului*, XXXIII (1988), 4; Pr. Prof. Dr. Vasile RĂDUCĂ, „Taina Sfântului Maslu în viața creștinului”, *Biserica Ortodoxă Română*, CVII (1989), 7-10, pp. 175-189; Pr. Conf. Dr. Viorel SAVA, „Taina Sfântului Maslu în romano-catolicism după Conciliul Vatican II”, *Teologie și Viață*, Serie Nouă, X (LXXI), 2000, 1, pp. 69-84.

administrează celor bolnavi, acasă sau la biserică, dar există și o altă practică, de a se săvârși această lucrare sfințitoare și tămăduitoare a tuturor credincioșilor care participă la ea, cunoscută sub numele de *Maslul de obște*². Maslul de obște a fost cunoscut ca o slujbă săvârșită în biserică, mai ales în Miercurea Mare sau a Patimilor, amintind de ungerea cu mir a Mântuitorului Iisus Hristos de către femeia păcătoasă, dar, mai târziu, ea s-a extins la întreg anul bisericesc, săvârșindu-se săptămânal, dimineața sau după amiaza, de obicei în zilele de post.

Fiind vorba de tămăduirea bolilor sufletești și trupești și de iertarea păcatelor și având în vedere că boala și păcatul sunt realități în viața oamenilor, Taina Maslului se bucură de multă solicitare și participare la ea, dorința de însănătoșire fiind tot mai puternică în fiecare din noi, la căutarea căilor și mijloacelor de vindecare cât mai grabnică adăugându-se mila și ajutorul lui Dumnezeu. Cred că nu există persoană care să nu sufere de ceva și iarăși, cum spune rugăciunea, „nu există om fără de păcat”³, care să nu aibă nevoie de Pocăință și de Maslu, pentru iertarea păcatelor și tămăduire.

Dacă urmărim rânduiala slujbei Maslului, așa cum este stabilită în *Molitfelnic* sau *Agheasmatar*, ne dăm seama că această Sfântă Taină este orânduită a se săvârși în biserică sau la casa celui bolnav. Numărul preoților slujitori trebuie să fie de șapte, iar dacă nu este posibil, chiar de trei sau

2. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, „Când și cum săvârșim corect Taina Sfântului Maslu?”, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Galați, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2001, p. 406.

3. *Molitfelnic*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002, p. 205.

doi, dar în niciun caz numai de unul singur⁴. Ca materie se folosește un vas cu făină, o candelă cu untdelemn curat și șapte bețișoare de busuioc, înfășurate în vată, pentru ungere, lumânări și tămâie.

Rânduiala slujbei are două părți: Canonul Sfântului Arsenie (sec. XI) și Maslul propriu-zis. Acesta din urmă are următoarele momente: *binecuvântarea mare, ectenia mare specială, rugăciunea de sfințire a untdelemnului (rostită de șapte ori), lecturi din Apostol și Evanghelii, șapte rugăciuni și șapte ungeri*, cu rostirea formulei Tainei, care este o rugăciune mai lungă: „Părinte Sfinte, ...”⁵.

Taina Maslului se săvârșește pentru toți bolnavii care suferă trupește și sufletește⁶.

Taina Maslului poate fi săvârșită oricând socotește familia sau cel bolnav, dar de regulă în post. Ea se săvârșește pentru toate bolile, nu numai pentru o categorie și nu numai într-o fază avansată de boală sau pe patul de moarte, cum se întâmplă de foarte multe ori sau cum s-au creat concepția și practica de a-i chema pe preoți doar atunci când numai este nimic de făcut pentru cei bolnavi.

Practicată sub forma slujbei săvârșită persoanelor, în particular, sau sub cea a Maslului de obște, Taina Sfântului Maslu este o realitate în viața liturgică și pastorală a Bisericii Ortodoxe. Deși rânduiala Tainei și modul săvârșirii ei sunt

4. *Molitfelnic*, p. 126. Vezi Pr. Prof. Dr. E. BRANIȘTE, *Liturgica specială ...*, p. 428.

5. *Molitfelnic*, pp. 126-168.

6. În *Învățătură preoților pe scurt*, Buzău, 1702, pp. 29-30, se spune că Sfântul Maslu nu se săvârșește pentru cei cărora „li s-a legat limba”, pruncii până la șapte ani, „care nu au păcate”, și alienații mintali, „până ce nu-și vin în fire”. În prezent, aceste restricții nu mai sunt menționate.

foarte bine precizate, totuși, *în practică, se observă o seamă de abateri de la regulile de administrare a Tainei Maslului*, nereguli care denaturează și minimalizează însemnătatea și frumusețea unei astfel de lucrări. În cele ce urmează vom prezenta câteva din aceste *practici necanonice și neliturgice observate la săvârșirea Maslului*.

1. *Săvârșitorul Tainei Maslului*. După o tradiție veche a Bisericii, slujba Maslului trebuie săvârșită de șapte preoți. Această practică nu se bazează pe o normă canonică, ci ea s-a păstrat în Biserică și a devenit obligatorie pe bază de obicei, care, în dreptul bisericesc, are aceeași importanță ca și norma scrisă. La această practică se referă doar hotărârea patriarhului ecumenic Arsenie (1254-1259, 1261-1265), dar care nu a avut darul de a reglementa problema numărului slujitorilor acestei Taine, ci doar de a consemna o practică existentă⁷.

Ce a determinat stabilirea numărului de șapte preoți pentru săvârșirea Tainei Maslului? Mai întâi, cuvântul clar al Sfântului Apostol Iacob, care îndeamnă ca, în cazuri de boală, să se cheme „preoții Bisericii” (*Iacob 5, 14*), adică *mai mulți preoți* sau slujitori și nu numai unul singur, fără să fixeze numărul. Deși acest text poate fi interpretat și în sensul că, în asemenea situații, să cheme acea categorie de slujitori care sunt preoții, socotim că accentul cade pe numărul acestora, nu pe categoria sacramentală, Taina Maslului fiind o slujbă de excepție, care necesită o forță sporită a rugăciunii. Această nevoie de rugăciune întărită și înmulțită o simțim și o vedem mai ales la Maslul săvârșit

7. Vezi hotărârea patriarhului ecumenic Arsenie (sec. XIII) la Panaghiotis TREMBELAS, *Μικρόν Εὐχολόγιον*, Αθήνα, 1950, p. 108.

unui bolnav, când lângă el sunt prezenți, pe lângă slujitorii bisericești, membrii familiei, rudele, prietenii și vecinii. Convingerea că rugăciunea mai multora este mai puternică și mai eficientă decât a unuia a existat dintotdeauna. „*Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor*” sau „*Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către tatăl Meu, Care este în ceruri*” (Matei 18, 19-20).

Chiar și în viața de toate zilele constatăm că atunci când pentru o cauză mijlocesc mai multe persoane, cel în cauză are toate șansele și speranțele să-și vadă cererea împlinită. De aici caracterul comunitar sau colectiv al cultului divin public ortodox și certitudinea că voința lui Dumnezeu se va îndupleca mai ușor prin rugăciune unită și puternică.

În al doilea rând, *numărul de șapte preoți a fost pus în legătură și cu simbolismul dintotdeauna al acestei cifre cu caracter sfânt: șapte daruri ale Duhului Sfânt* (cf. Isaia 11, 2-3) și cu fapte din istoria sfântă a mântuirii, în care se arată că, prin împlinirea de șapte ori a rugăciunii, Dumnezeu s-a milostivit de oameni, trimițându-le harul și binecuvântarea Sa: *șapte preoți au sunat din trâmbițe la înconjurarea și cucerirea Ierihonului* (Iosua 6, 13-16), *de șapte ori L-a rugat proorocul Ilie pe Dumnezeu, pe muntele Carmel, să dea ploaie pe pământ* (3 Regi 19, 42-44), *de șapte ori s-a plecat Elisei asupra celui mort pentru a-l învia* (4 Regi 4, 34-35), *de șapte ori s-a scăldat Neeman Sirianul în Iordan pentru a se vindeca de lepră* (4 Regi 5, 14).

Acest simbolism al cifrei șapte în evenimente de seamă din istoria mântuirii, a determinat și structura rânduielii Tăinei Maslului, ca taină de excepție în viața

credincioșilor, insistând pe persistența și unirea în implorarea ajutorului lui Dumnezeu. De aceea, așa cum am arătat deja, rânduiala Tainei Maslului cuprinde *șapte pericope din Apostol, șapte Evanghelii, șapte rugăciuni de implorare a milei dumnezeiești tămăduitoare, la care se adaugă cele șapte ungeri cu untdelemnul sfințit, prin rostirea de șapte ori a rugăciunii de sfințire și cu rostirea de șapte ori a formulei Tainei*. Această structură, bazată pe cifra șapte, cere și numărul de șapte preoți la săvârșirea Maslului. De aceea, Taina Maslului este cunoscută în Biserica Greciei ca „Taina celor șapte preoți”, iar în Bisericile de limbă slavă ca „slujba adunării sau soborului de preoți”.

Aceste constatări ne duc la concluzia că ***Taina Sfântului Maslu trebuie săvârșită de șapte preoți, practică pe care Biserica noastră a urmat-o dintotdeauna și care s-a impus pe bază de obicei. La nevoie, însă, Maslul se poate săvârși și de mai puțini preoți, adică de către cinci, trei sau cel puțin doi. Un singur preot nu poate săvârși Taina Maslului***. În această privință, merită să amintim ceea ce ne învață Sfântul Simeon al Tesalonicului, mare tâlcuitor al cultului divin public din secolele XIV-XV, când rânduilele de slujbă erau definitiv stabilite:

„Cu toate că Sfântul Iacob nu scrie numărul preoților, trebuie să se păzească așezământul cel dintâi, adică să fie șapte preoți, iar la nevoie mai puțini, adică trei, și toate cele ce sunt rânduite a se zice să se zică, căci toate cele de la Părinți sunt ale Duhului. Numai un preot însă să nu facă Maslu, căci precum pentru arhieriei scrie să nu se hirotonească de către unul, asemenea și pentru Maslu,

să nu se facă de un preot, căci zice Sfântul Iacob: «Să se cheme preoții Bisericii» iar nu un preot”⁸.

Prin urmare, săvârșirea de către un singur preot a Tainei Sfântului Maslu nu este permisă în practica Bisericii Ortodoxe. Singura excepție ar fi îngăduită în cazuri de forță majoră, când este greu de găsit al doilea preot, și anume: pe câmpul de luptă, în satele rare de munte, în pustiu și în locuri îndepărtate. Săvârșirea Maslului de către un singur preot este socotită o abatere disciplinară de la săvârșirea corectă a cultului divin și se pedepsește de autoritatea bisericească, dacă nu se poate face dovada imposibilității găsirii unui al doilea preot pentru administrarea Tainei. Astăzi, cu mijloacele și posibilitățile moderne și sporite de mișcare și deplasare, un asemenea motiv poate fi invocat cu greu. Pe de altă parte, Taina Sfântului Maslu nu presupune niciodată urgență ca aceea a spovedirii și împărtășirii grabnice, ceea ce ne permite căutarea și găsierea unui al doilea preot⁹.

În Biserica Greciei, săvârșirea Maslului de către un singur preot a fost interzisă oficial de către autoritatea bisericească. În Biserica Ortodoxă Rusă și în cea Siriană Ortodoxă din Patriarhatul Antiohiei, este îngăduită săvârșirea Tainei Maslului de către un singur preot¹⁰.

8. Vezi Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tractat asupra tuturor dogmelor creștine ortodoxe*, trad. de Toma Teodorescu, București, 1865, cap. 283, p. 184.

9. Vezi Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, „Poate fi săvârșită Taina Sfântului Maslu numai de un singur preot?”, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Galați, Editura Episcopiei Dunării De Jos, 1996, pp. 239-243.

10. Vezi Pr. Prof. Dr. E. BRANIȘTE, *Liturgica specială...*, p. 429, nota 15.

Obligativitatea și necesitatea săvârșirii Tainei Sfântului Maslu de către mai mulți preoți și nu de unul singur o demonstrează și rânduiala slujbei, care, fiind foarte lungă, este obositoare și aproape imposibil de săvârșit de un singur slujitor. Pe de altă parte, indicațiile tipiconale din *Molitfelnic* arată precis că, pentru săvârșirea ei, este nevoie de „șapte preoți sau trei numai”, iar desfășurarea slujbei indică mereu pe primul preot, care face începutul rugăciunii de sfințire a untdelemnului, al citirilor și al ungerilor, urmând ca restul să fie îndeplinit de ceilalți preoți. La acestea se adaugă rugăciunea a opta, („Împărate Sfinte...”), în care preotul amintește de slujitorii cei împreună cu el, care țin deschisă pe capul bolnavului Sfânta Evanghelie și cu care se roagă împreună¹¹. Iată de ce Maslul trebuie săvârșit de cel puțin doi preoți.

În ceea ce privește valabilitatea Tainei Maslului săvârșită de către un singur preot, aceasta nu poate fi contestată din punct de vedere dogmatic, haric sau sfințitor. Conform învățăturii de credință, prin hirotonie, preotul primește calitatea harică de a administra singur toate Tainele, afară de hirotonie, iar harul primit de credincioși prin Taina Maslului nu este condiționat de numărul slujitorilor Tainei. Dacă preotul poate săvârși singur Sfânta Liturghie, cu atât mai mult Sfântul Maslu. Întrucât, însă, rânduiala săvârșirii Tainei Maslului de către mai mulți preoți a fost stabilită prin practică îndelungată și pe bază de tradiție, ea trebuie respectată ca regulă sau normă obligatorie. Nerespectarea ei aduce după sine pedeapsa de către autoritatea bisericească.

11. Vezi *Molitfelnic*, pp. 166-167.

2. *Rostirea rugăciunii de sfințire a untdelemnului.* Această rugăciune nu este formula de administrare a Tainei Maslului, așa cum eronat consideră unii slujitori, ci ea are menirea să pregătească, prin sfințire, materia Tainei Maslului, adică untdelemnul. ***Ea trebuie rostită de șapte ori, chiar dacă numărul preoților este mai mic de șapte***¹².

3. *Cele șapte ungeri cu untdelemn sfințit* sunt, de cele mai multe ori, reduse la una, pe care slujitorii o fac la sfârșitul slujbei, ca și „miruirea”, adică ungerea cu ulei binecuvântat de la sfârșitul Sfintei Liturghii. ***Din neștiință, neglijență și comoditate ori grabă, se practică acest gen de slujbă, cu o singură ungere, care ne face să ne îndoim de valabilitatea ei.*** De asemenea, am văzut cazuri în care preoții slujitori dădeau Sfânta Evanghelie spre sărutare tuturor credincioșilor din biserică după fiecare din cele șapte pericope care se citesc la Maslu, dar nu rosteau nicio formulă și nu săvârșeau nicio ungere, decât cea de la sfârșitul slujbei, sub formă de „miruire”, *ceea ce e total greșit.*

4. În legătură cu *ungerile*, acolo unde se fac, precizăm că ***s-a luat obiceiul greșit de a se unge în timpul Maslului nu numai persoanele, la frunte și la mâini, ci și o serie întreagă de lucruri personale sau ale celor care nu vin la Maslu și pentru care se roagă cineva din cei prezenți la slujbă: fotografii, batiste, eșarfe, lenjerie intimă, haine, lăntișoare, cruciulițe etc., ceea ce este o denaturare a rânduielii Maslului și a lucrării sfințitoare.*** În această privință, trebuie să facem precizarea că persoana nu poate fi

12. *Molitfelnic*, pp. 136-137.

substituită sau reprezentată prin lucrurile sale personale¹³, lenjerie și fotografii. Aceste lucruri pot fi unse la sfârșitul slujbei de către preoți cu untdelemn de la Maslu. Cei care nu pot participa la Maslu sunt trecuți pe acatiste sau pomelnice pentru a fi pomeniți la Maslu.

5. *Taina Sfântului Maslu*, ca orice Taină, *nu se săvârșește pentru cei morți. Prin urmare, numele morților nu se trec în acatistele sau pomelnicele care se citesc la Maslu.* Practica Maslului pentru cei morți a fost combătută de patriarhul Nichifor al II-lea al Constantinopolului (1260-1261)¹⁴.

6. *Formula Tainei Maslului* trebuie rostită înainte sau concomitent cu fiecare din cele șapte ungeri. Ea este o rugăciune mai dezvoltată, care începe cu cuvintele: „Părinte Sfinte, doctorul sufletelor și al trupurilor, Care ai trimis pe Unul-Născut Fiul Tău [...], tămăduiește pe robul Tău acesta (N) de neputința trupească și sufletească ce l-a cuprins și fă-l să vieze prin harul Hristosului Tău ...”¹⁵. ***Rostirea în întregime și corectă a formulei Maslului, ca a fiecărei Sfinte Taine, este necesară, deoarece de aceasta depinde valabilitatea Tainei.*** Slujitorii care nu rostesc niciodată formula Tainei sau o

13. Vezi Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, „Pot fi săvârșite Sfintele Taine sau alte lucrări sfințitoare ale Bisericii fără prezența primitorului?”, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, pp. 410-415.

14. Vezi Pr. Prof. Dr. E. BRANIȘTE, *Liturgica specială ...*, p. 427, nota 5.

15. Vezi *Molitfelnic*, p. 144.

spun la început, o singură dată, trebuie să ia aminte și să urmeze rânduiala corectă a slujbei Sfântului Maslu.

7. „*Deschiderea cărții*”, cu scopul de a prezice viitorul, este o practică neliturgică și necanonică legată de săvârșirea Tainei Maslului¹⁶. Ea este o inovație liturgică păgubitoare din două puncte de vedere. Mai întâi, pentru că *nu are niciun temei canonic și liturgic, nu o găsim în nicio carte de cult sau de ritual și este contrară rânduielilor de slujbă și tipic stabilite de Biserică pentru săvârșirea slujbelor*. În al doilea rând, ea *compromite credința creștină, identificându-o cu superstiția și ghicitoria*, pentru că, prin această „deschidere a cărții”, credincioșii îi cer preotului ca, în funcție de conținutul pericopei evanghelice la care se deschide Evanghelia și de culoarea vinietelor, să dea răspuns întrebărilor sau solicitărilor privitoare la o nevoie sau un necaz, reușită la un examen sau acțiune pe care o întreprind, de căsătoria cuiva sau de însănătoșirea unui bolnav. Această inovație s-a format în legătură cu săvârșirea Tainei Sfântului Maslu. *Ce prevede însă rânduiala Sfântului Maslu privitor la deschiderea Evangheliei?*

Rânduiala Sfântului Maslu prevede citirea a șapte texte de Apostol, șapte de Evanghelie, urmate de câte o ectenie întreită prescurtată, de către o rugăciune pentru cei bolnavi și o ungere cu untdelemn sfințit.

După a șaptea rugăciune și ungere, conform rânduiei actuale din Molitfelnic sau Agheasmatar, *preotul protos, luând Sfânta Evanghelie, o dă bolnavului să*

16. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, „Ce este „deschiderea cărții” și dacă este îndreptățită practicarea ei?”, în: *Tradiție și înnoire ...*, vol. I, pp. 243-249.

*o sărute și să o deschidă. Preoții slujitori o țin deschisă, cu scrisul în jos, pe capul celui bolnav, iar protosul rostește cea de a opta rugăciune, în care se spune, printre altele, „... nu pun mâna mea cea păcătoasă peste capul celui ce a venit la tine cu pocăință, ci pun mâna Ta cea puternică și tare, care se află în această Evanghelie, pe care slujitorii cei împreună cu mine o țin deschisă pe capul robului Tău (N), și mă rog ...”*¹⁷. După rostirea rugăciunii, rânduiala din carte arată că, luând preotul Sfânta Evanghelie de deasupra capului celui căruia i se face Maslul, *i-o dă să o sărute, împreună cu Sfânta Cruce*, apoi se miruiesc preoții, toți cei de față și bolnavul, în timp ce se cântă troparele rânduite. Urmează ectenia întreită prescurtată și otpustul, cu binecuvântarea și iertarea prevăzute de slujbă.

Cât privește deschiderea [cărții, deci a] Sfintei Evanghelii, *Molitfelnicele și Agheasmatarele* mai vechi arată că se făcea de către preot și nu de către bolnav, așa cum apare în ultimele ediții. Dar, *indiferent de ediție, cărțile de cult nu mai pomenesc nimic în afară de această deschidere. Inovația intervine când, pe baza textului la care a fost deschisă întâmplător Evanghelia și ținând cont de culoarea vinietelor, slujitorii încep să interpreteze textul, făcând preziceri sau dând pronosticuri pe care credincioșii le iau drept adevărate, având în vedere autoritatea morală și harică a preotului*. Se are în vedere la fixarea acestor preziceri și pronosticuri și culoarea vinietelor, adică dacă „a căzut” pe roșu sau pe negru, culoarea roșie fiind semn bun, iar cea neagră semn rău, ca și conținutul textului, care se poate referi la sănătate, boală, moarte, viață,

17. Vezi *Molitfelnic*, p. 167.

vindecare de boală, călătorie, necaz, bucurie etc. În funcție de aceasta, i se spune credinciosului dacă se tămăduiește sau nu, dacă vor reuși copiii la examene, dacă trebuie să se aștepte la un deces sau la nuntă în familie, dacă va fi avansat într-o funcție, dacă va câștiga un proces etc. *Sunt lucruri care seamănă cu o adevărată ghicitorie, fără niciun temei, în care se speculează credulitatea credincioșilor, se disprețuiește evlavia lor sinceră și credința curată, în loc ca ele să fie supravegheate, luminate și călăuzite.*

Cei care practică o asemenea inovație în cult o fac cu bună știință și sunt conștienți că se află în contradicție cu Tipicul bisericesc. Ca să-și justifice practica lor greșită, singura scuză pe care o aduc este că asemenea lucruri sunt „cerute de credincioși”, pe care nu vor să-i refuze, încercând „să se facă tuturor toate”, cum spune Sfântul Apostol Pavel. *Dar aceste explicații sunt inacceptabile, deoarece în toate aceste cazuri domină ignoranța, lipsa credinței și a fricii de Dumnezeu, și mai ales dorința de câștig pecuniar nemeritat. Să nu uităm că tocmai Sfântul Apostol Pavel combate cu vehemență: magia, vrăjitoria și ghicitoria, practici care se aseamănă cu această inovație. Nu trebuie speculată naivitatea, ignoranța credincioșilor și nici încurajate practicile negative și cu scopuri lucrative, meschine și dorința de slavă deșartă, ci trebuie intensificată activitatea pastorală de instruire a credincioșilor în tainele credinței și în rânduielile de cult. Trebuie să-i ajutăm pe credincioși să se ferească de tot ce înseamnă practici greșite, superstiție și bigotism, să-i învățăm cum să se roage corect. A permite introducerea unor inovații și practici netipiconale și a interpreta un text evanghelic în afară de învățătura Bisericii*

înseamnă a disprețui credința în sine și a nu avea teamă de Dumnezeu și respect față de oameni.

Așadar, „deschiderea cărții”, indiferent când și cum se face, este o inovație interzisă, condamnată de Biserică, și ea nu trebuie practică sau încurajată în niciun chip. Având natură superstițioasă și nefiind cunoscută și aprobată de practica bisericească, ea trebuie înlăturată cu desăvârșire, fiind incompatibilă și nedemnă de scopul Tainei Sfântului Maslu și de slujirea preotească.

La aceste observații privind abaterile canonice și liturgice legate de săvârșirea Tainei Sfântului Maslu, adăugăm și câteva norme practice pentru săvârșirea Sfântului Maslu, mai ales cel administrat persoanelor, în particular. În acest sens, recomandăm următoarele:

- a) Programarea din timp a slujbei Sfântului Maslu la biserica parohială, pentru ca preotul paroh să aibă posibilitatea de a găsi disponibil cel puțin un preot pentru săvârșirea Sfintelor Taine, conform canoanelor și rânduielilor bisericești.
- b) Săvârșirea Tainei Maslului în zi de post și dimineața, pentru ca persoana bolnavă pentru care se săvârșește Sfânta Taină să se poată împărtăși dimineața, la Sfânta Liturghie, și să nu aștepte până după-amiază sau până seara, ajunând în vederea împărtășirii, dacă boala nu-i permite un post total.
- c) Practica de a se colecta de la vecini și rude bani și alimente (făină, ulei, fructe, ouă etc.) „pentru preot” nu trebuie încurajată. Numai dacă acest obicei are aspect social, de ajutor al celui bolnav, atunci el este acceptabil¹⁸.

18. Vezi *Calendar creștin ortodox – 2012*, Galați, Editura

*

Am prezentat câteva dintre abaterile liturgice și canonice observate la săvârșirea Sfintei Taine a Maslului. Ele nu trebuie tolerate în nici un fel în practica liturgică, pentru că întunecă frumusețea și folosul acestei Taine, foarte importantă în viața credincioșilor. Ea a fost privită mereu în Biserica Ortodoxă ca o lucrare de binecuvântare și sfințire, de îndreptare duhovnicească și tămăduire a bolilor. Biserica Ortodoxă nu a acceptat niciodată concepția romano-catolică, valabilă până la Conciliu II Vatican (1961-1964), conform căreia această Taină era privită ca ultima sau „extrema ungere”, cea din urmă lucrare și grijă pe care Biserica o are față de credincioși, ca un fel de pregătire pentru moarte. În ultima vreme și în Biserica Romano-Catolică această concepție s-a schimbat, încercând să i se dea Tainei Sfântului Maslu locul și destinația ei, aceea de a fi Taina vindecării trupesti și sufletești a bolnavilor¹⁹.

Sfântul Maslu, în special cel de obște, este un binecuvântat mijloc de pastorație, o cale de a-i aduce și a-i ține pe credincioși legați de Biserică și o lucrare de a ieși în întâmpinarea și rezolvarea nevoilor lor spirituale. În această privință, trebuie să se păstreze caracterul și destinația de Sfântă Taină, de lucrare tămăduitoare și

Arhiepiscopiei Dunării de Jos, 2011, unde se menționează aceste măsuri practice.

19. Pr. Conf. Dr. Viorel SAVA, „Taina Sfântului Maslu în romano-catolicism după Conciliul Vatican II”, în: *Teologie și Viață*, Serie Nouă, X (LXXI), 2000, 1-6, pp. 69-84.

sfințitoare și de a nu o transforma în mijloc de rezolvare a tuturor problemelor și greutateilor vieții, de împlinire a oricărei dorințe, banalizând-o și coborând-o la nivelul unei simple dezlegări, rugăciuni sau ierurgii.

Să-i păstrăm Tainei Maslului solemnitățile și măreția ei, pentru a culege roadele așteptate, ferindu-ne de practici greșite, care denaturează și minimalizează însemnătatea acesteia. Săvârșind corect Taina Sfântului Maslu²⁰, îi dăm însemnătatea pe care o are și tragem din ea folosul sufletesc și trupesc așteptat: tămăduirea de boli și iertarea păcatelor.

20. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Când și cum săvârșim corect Taina Sfântului Maslu?”, în: *Tradiție și înnoire ...*, vol. II, pp. 405-409.

Pr. Lect. Dr. Marian MIHAI

Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*
a Universității din București

TAINA SFÂNTULUI MASLU - PASTORAȚIA BOLNAVILOR

Preliminarii

După învățătura Sfinților Părinți, omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu și acesta trebuie să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu. Prin sufletul pe care îl are, omul este nemuritor, deși toate cele zidite de Dumnezeu au un început și sfârșit. Sfântul Maxim Mărturisitorul ne spune că expresia „chipul lui Dumnezeu” înseamnă „*să fie și în veci să fie*”, iar asemănarea cu Dumnezeu înseamnă „*înțelepciune*” și „*bunătate*”¹. Așadar, în ordine firească și după învățătura Bisericii, omul nu poate fi privit independent față de Creatorul său, care dorește ca acesta „*viață să aibă și s-o aibă din belșug*”. Așezat pe pământ,

1. †HEROTHEOS VLACHOS, *Boala și tămăduirea sufletului în tradiția ortodoxă*, trad. de Constantin Făgețan, București, Editura Sofia, 2007, p. 58.

ca să stăpânească toate, existența lui este complexă și minunată în același timp, fiind format din trup și suflet: „*Trupul e plin de energiile sufletului; prin el lucrează sufletul. De aceea, harul nu lucrează asupra trupului fără să lucreze și asupra sufletului*”².

Drumul spre Dumnezeu însă nu este ușor, pentru că firea umană este supusă căderii în păcat din pricina păcatului strămoșesc, iar efectele acestui păcat sunt pătimirea, boala, stricăciunea și moartea trupească. Este necesară, în felul acesta, vindecarea de bolile trupești și sufletești, iar această vindecare o poate aduce numai Dumnezeu, Care este numit „Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre” (*Rugăciunea de la ungerea bolnavului, Taina Sfântului Maslu*).

În spațiul bisericesc, nu există slujbă prin care slujitorii Bisericii să nu se roage pentru cei ce sunt bolnavi și în suferință, ei poartă de grijă tuturor, pentru că Hristos Domnul – Capul Bisericii dorește „ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (*1 Timotei 2, 4*).

În rânduiala Sfintei Proskomidii, pe Sfântul Disc, prin miride este prezentă toată Biserica, în jurul lui Hristos-Mielul, adică Sfântul Agneț. Aici sunt pomeniți sfinții și toți credincioșii vii și morți.

În cadrul Sfintei Liturghii, rugăciunile și cererile Bisericii includ și pe cei „bolnavi, pe cei robiți, pe cei ce sunt în necazuri, în primejdii și nevoi”³, pe fiecare

2. Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997, p. 137.

3. *Liturghier*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2000, p. 127.

„cu cererea, casa și trebuința lui”, pentru că Dumnezeu este „ajutorul celor fără de ajutor, nădejdea celor fără de nădejde, izbăvitorul celor înviforați, limanul celor ce călătoresc pe ape, doctorul celor bolnavi”⁴.

În *Molitfelnic* găsim rânduiele și rugăciuni la felurite trebuințe, întrucât prin ele creștinul se întărește, se curățește, se liniștește și este ajutat să treacă peste toate ispitele și greutățile acestei vieți. Tot aici găsim slujba Sfântului Maslu, care este una din cele șapte Taine ale Bisericii, o slujbă discretă și parcă mai puțin fastuoasă, „o Taină a trupului, o Taină rânduită pentru însănătoșirea trupului”⁵. Această Sfântă Taină Maslului se administrează tuturor credincioșilor, indiferent de vârstă și de starea de suferință prin care trece omul.

Sfântul Simeon al Tesalonicului ne spune că: „*de vreme ce tuturor oamenilor celor din lume se întâmplă să greșească, Taina Sfântului Maslu este dată nouă pentru iertarea păcatelor, pentru tămăduirea noastră și darea milei dumnezeiești*”⁶.

Deci, această slujbă nu se oficiază numai pentru o categorie de boală și nu numai într-o fază foarte avansată sau pe patul de moarte”⁷.

4. *Liturghier*, p. 238.

5. Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 136.

6. Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe ...*, vol. II, traducere de Toma Teodorescu, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2003, p. 31.

7. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Galați, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2001, p. 406.

Ce trebuie să știe credincioșii despre această Taină și despre scopurile ei?

„Toate Tainele Sfintei Biserici se săvârșesc doar creștinilor botezați”⁸.

Această Sfântă Taină a Bisericii este minunată și mare, deoarece în cadrul ei nu numai că se împărtășește harul lui Dumnezeu cel nevăzut și sfințitor, ci, după mărturia Sfântului Apostol Iacob: „rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și-l va ridica pe el Domnul, iar de va fi făcut păcate se vor ierta lui” (*Iacob* 5, 15).

Așadar, de vreme ce este folositoare tuturor creștinilor care au nevoie de vindecare, este necesară credința tare și statornică în mila și ajutorul lui Dumnezeu. Mântuirea și vindecarea nu se pot primi fără de credință și fără voință. Grăitoare, în acest sens, este mărturia Sfântului Chiril al Alexandriei, care amintește de evenimentul vindecării de la scaldătoarea Vitezda: „Cât de mare este puterea Doctorului, care dă voința ca pricină a vindecării, pentru că mărturisirea se săvârșește prin credință”⁹. Vindecarea vine după ce slăbănogul a dorit acest lucru. „Voința aduce după sine lucrarea”¹⁰.

Întrebarea „vrei”? pare absurdă pentru noi sau pentru un om aflat în suferință de treizeci și opt de ani, dar ea poartă în sine o rânduială dumnezeiască. „Doctorii

8. Ioannis FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice*, vol. I, trad. de pr. Victor Manolache, București, Editura Bizantină, 2008, p. 265.

9. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2003, p. 368.

10. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, p. 368.

lumești nu pot spune bolnavilor: „vrei să te faci sănătos”?; pe când Iisus dăruiește și voința, primește și credința și dăruiește fără de plată și vindecarea”¹¹.

Privind Sfintele Scripturi și viața Sfinților, trebuie să știm că nu este suficientă numai credința, fără o anumită lucrare, faptă, îndrăznire, întrucât în dorința noastră de vindecare trebuie să chemăm pe Dumnezeu să ne fie de ajutor și „preoții Bisericii” (*Iacob 5, 5*).

Însă, chemarea omului cuprinde și căința pentru toate cele făcute „cu voie sau fără voie, cu știință și cu neștiință, cele cu cuvântul sau cu lucrul”¹². Și pentru ca să nu fie o obișnuință, creștinul trebuie să ia aminte la *pregătirea ce se cuvine pentru a participa la această Sfântă Taină*. Potrivit îndrumărilor din cărțile de slujbă, este necesară o anume pregătire pentru cei ce participă la această Sfântă Taină: „*Se cuvine preoților să sfătuiască pe toți creștinii care vor cere a li se săvârși această Taină ca, mai întâi, să-și cerceteze cugetul și să se mărturisească la duhovnic*”¹³.

Slujitorii Bisericii insistă asupra acestei pregătiri a credincioșilor, care, uneori, în disperare, sau în tulburare lăuntrică, socotesc în demersul lor că această Sfântă Taină devine lucrătoare de la sine, fără participarea lor profundă și asumată.

Bolile, în chipul încercărilor, nu reprezintă o pedeapsă divină, ci o modalitate prin care se sensibilizează sufletele. Destinația omului este Împărăția lui Dumnezeu și bucuria

11. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, p. 368.

12. *Liturghier*, p. 247.

13. *Aghiasmatar*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002, p. 126.

vieții veșnice, dar, pentru că, de multe ori, atunci când suntem sănătoși, nu ne gândim la acestea, când Dumnezeu îngăduie boala, suferința, necazul, este bine să le primim pe acestea cu nădejdea că Dumnezeu vindecă, prin răbdare și rugăciune, neputințele sufletești mai grele care ne pot împiedica în drumul nostru spre Împărăție.

În boală, trebuie să simțim prezența lui Dumnezeu, ca femeia păcătoasă, ca tâlharul de pe cruce, ca Zaheu vameșul și ca mulți alții, care au primit vindecare sufletească și trupească de la Dumnezeu.

Păstorul de suflete, prin rugăciunea și atitudinea sa părintească, prietenească și iubitoare, poate împărtăși celor bolnavi și aflați în suferință mila și îndurările lui Dumnezeu, astfel încât suferința poate deveni scară către cer și prilej de întâlnire cu Mântuitorului Hristos.

„În Biserica noastră, suferința este socotită un instrument care deschide larg poarta Raiului (*Faptele Apostolilor* 14, 22). Este «ascensorul» care ne ridică direct în Împărăția lui Dumnezeu”¹⁴.

Pentru a îndrepta stări și trăiri spirituale care nu concordă cu învățătura Părinților Bisericii, amintim că *Taina Sfântului Maslu nu se administrează pentru trecerea către cele veșnice și nu reprezintă o pregătire – cea din urmă – pentru moarte a celor bolnavi și suferinzi incurabili sau muribunzi*.

Nu primim această taină o singură dată în viață, la pragul trecerii către veșnicie, ci o putem primi oricând, pentru că boala atinge nu numai trupul, ci și sufletul și amândouă au nevoie de vindecare.

14. Arhimandrit Vasilios BACOIANIS, *Necazurile vieții*, traducere de Pr. Victor Manolache, București, Editura Tabor, 2011, p. 16.

Sfântul Apostol Petru ne spune: „cine a suferit cu trupul a isprăvit cu păcatul” (1 Petru 4, 1); nu trebuie să vedem, însă, că boala și suferința cuprind în ele însele starea curățitoare de păcate, ci harul și mila lui Dumnezeu sunt cele care aduc tămăduire. Potrivit Sfântului Marcu Ascetul „în durerile fără voie se ascunde mila lui Dumnezeu, care atrage la pocăință pe cel ce le rabdă”¹⁵.

Credincioșii Bisericii trebuie să știe că nu este suficient să participi la Taina Sfântului Maslu înșirând pe o hârtie nume și cereri fără număr, dar, în același timp, să nu fim prezenți la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, fără să ne spovedim, fără să ne împărtășim. Dacă iubim pe cineva mult, sănătos sau bolnav, din lumea aceasta sau adormit în Domnul, cel mai important lucru este sa-l pomenim la Sfânta Liturghie. Părticelele, miridele, care închipuiesc pe cei pomeniți, ajung în Sfântul Potir unde sunt Trupul și Sângele Domnului; ajung într-o stare de comuniune cu ceilalți și cu Mântuitorul Iisus Hristos, cu Maica Domnului și cu toți sfinții.

Sănătatea - dar al lui Dumnezeu

Sănătatea fizică „corespunde stării originale și normale a naturii umane, cea a condiției sale paradisiace, și poate fi socotită, din această pricină, un bine în sine” (Sfântul Maxim Mărturisitorul)¹⁶.

Mulți Părinți ai Bisericii afirmă, însă, că ea face parte dintre lucrurile „de mijloc”, acelea care nu sunt nici

15. Jean-Claude LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, traducere de Marinela BOJIN, București, Editura Sofia, 2006, p. 163.

16. J. Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 63.

bune, nici rele și pot fi întrebuințate și spre bine și spre rău (Sfântul Ioan Casian)¹⁷.

Dacă în viața pământească sănătatea îl ajută pe om să cadă în păcate și patimi, ea poate fi un lucru rău.

Boala este văzută ca un rău, pentru că este o urmare a păcatului, și este văzută așa în lumina naturii trupești a omului; atunci când în stare de boală sau suferință, omul păstrează legătura cu Dumnezeu și cu aproapele, nădăjduind în viața veșnică și lucrând mântuirea, ea nu mai poate fi socotită un rău.

Sfântul Ioan Gură de Aur scrie că: „dacă sufletul este sănătos, boala trupească nu-i poate pricinui omului nicio pagubă”¹⁸, iar Sfântul Grigorie de Nazianz îndeamnă: „să nu lăudăm orice sănătate, nici să nu urâm orice boală”¹⁹.

Desănătatea trupului trebuie să ne îngrijim, deoarece prin ea putem lucra mântuirea sufletului, iar acest trup este, după mărturia Sfântului Apostol Pavel, templu al Duhului Sfânt (*1 Corinteni* 6, 19).

Dacă sănătatea trupului reprezintă o condiție firească a omului, iar boala o îngăduie Dumnezeu pentru sănătatea sufletului, atunci omul trebuie să fie mulțumit în condiția în care este și să laude pe Ziditorul său, după cum spunea Sfântul Serafim de Sarov: „Slavă Lui Dumnezeu pentru toate!”

Dacă este greu să facem acest lucru în condițiile în care boala și durerea sunt atât de mari, atunci măcar să ne gândim la Dumnezeu și, prin nădejde, să ne încredințăm milei și îndurărilor Sale.

17. J.-Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 63.

18. J.-Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 64.

19. J.-Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 64.

Cei ce primesc cu mulțumire bolile și le îndură cu răbdare primesc cununa muceniei și mântuirea sufletului.

Mântuitorul Hristos ne încredințează de aceasta zicând: „Cel ce va răbda până la sfârșit acela se va mântui” (*Matei* 24,13). Rostul suferinței și al bolii trebuie văzut din perspectiva creștină, pentru a fi sensibili la durerea aproapelui nostru care suferă. Adesea, ni se pare nedrept să sufere un copil, un om bun, soțul sau soția mea sau un prieten – cel mai bun.

Dar cum este văzută dreptatea noastră?

„Toată dreptatea noastră este înaintea Domnului ca o cârpă lepădată”²⁰ – ne spune rugăciunea de la Sfântul Maslu.

Cum trebuie să fie păstoriți cei sănătoși și cei bolnavi?

Este adevărat că păstorul de suflete procedează diferit atunci când îndrumă pe omul sănătos și pe cel bolnav.

Pe omul sănătos îl sfătuiește să nu folosească acest dar pentru săvârșirea de păcate, ci pentru a lucra mântuirea sufletului în această viață pământească.

Omul este chemat la desăvârșire, la asemănarea cu Dumnezeu. De aceea, nu este bine să se limiteze la starea firească, mărginită, stricată a firii noastre, ci trebuie să dorească ceva mai înalt, să preschimbe firea umană păcătoasă în fire umană îndumnezeită. Aceasta este chemarea omului.

20. Vezi *Agbiasmata*, p. 158.

A cincea *Evangelie* de la Taina Sfântului Maslu²¹ ne înfățișează această lucrare, „fecioarele înțelepte (cf. *Matei* 25, 1-12) închipuind pe cei ce năzuiesc spre cele ce pentru firea lor căzută sunt neobișnuite, iar fecioarele nebune asemănându-se cu oamenii care rămân în firea lor căzută” (Macarie cel Mare 4, 6, 8)²².

Și iarăși, cei sănătoși să ia aminte, ca nu cumva întoarcerea și trăirea în Hristos să fie amânată spre bătrânețe, când „avem timp mai mult pentru Biserică și pentru Dumnezeu”. „La urmă, vom căuta în zadar ceea ce, la timpul vieții potrivit, n-am dorit să întrebuițăm în mod folositor”²³.

Înțeleptul Solomon ne încredințează de faptul că nu este indicat să amânăm pocăința pentru vremea bătrâneților: „ca să nu suspini la sfârșit, când trupul tău și carnea ta vor fi fără vlagă” (*Pilde* 5, 9-11).

Nu putem să trecem cu vederea în pastorația bolnavilor pe Iov al Vechiului Legământ, care, și când a fost sănătos și când a fost bolnav; și când trăia în bogăție, dar și în sărăcie; atunci când era înconjurat de prieteni și când era singur, părăsit, considera „gunoiul palat și rănile mărgăritar” (*Canonul Sfântului Andrei Criteanul*) și-L slăvea pe Dumnezeu, zicând: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat!” (*Iov* 1, 21).

21. Vezi *Aghiasmatar*, p. 155.

22. SF. NOUL MĂRTURISITOR NICOLAE, mitropolitul Alma-Atei și Kazahstanului, *Sufletul omenesc între boală și vindecare*, traducere de Adrian Tănăsescu-Vlas, București, Editura Sofia, 2010, p. 104.

23. SF. GRIGORIE CEL MARE (DIALOGUL), *Cartea regulei pastorale*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 115.

„Prin viciile trupului se cheltuiește de cele mai multe ori darul sănătății”..., iar trupul este chinuit de boală „atunci căutăm sănătatea pierdută, de care am abuzat multă vreme”²⁴.

Cel bolnav să fie sfătuit că boala și suferința pot deveni leacuri pentru mândria omenească și un bun prilej prin care dobândim starea de smerenie.

Un alt lucru pe care este bine să îl avem în vedere atunci când suntem chinuiți de boală, aici, pe pământ și în această viață scurtă și trecătoare este să știm că încercările sunt de scurtă durată în raport cu veșnicia. „Mai bine să suferim în lumea aceasta decât în lumea cealaltă”, spune Nicolae Berdiaev²⁵.

În păstoria celor bolnavi, îndemnul slujitorilor Bisericii trebuie să acorde prioritate laturii spirituale a vieții, să-l ajute pe bolnav să înțeleagă că poate deveni, prin pocăință, asemenea bolnavului paralic cărui Iisus i-a spus: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale” (Marcu 2, 5).

„Pe cine iubește Domnul îl ceartă, și pe orice fiu pe care îl primește îl biciuiește” (Evrei 12, 5-6).

Cel bolnav poate ajunge la o cunoaștere de sine; la o situație în care poate conștientiza slăbiciunea și neputința proprie. „Cei bolnavi trebuie sfătuiți să cugete câtă valoare are suferința trupească, deoarece aceasta dispune inima la harul care șterge greșelile săvârșite și împiedică săvârșirea altora”²⁶.

24. Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, p. 116.

25. Arhim. V. Băcoianis, *Necazurile vieții*, p. 29.

26. Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, p. 118.

Ce modele să aducem pentru cei ce suferă?

a) Privite din exterior, stările sufletului sunt diferite, iar cuvintele noastre cele mai sincere pot fi, de multe ori, neconvingătoare, în contrast absolut cu suferința Mântuitorului Hristos, Care a îndurat „scurpări și bătăi și loviri și cruce și moarte pentru mântuirea lumii”²⁷.

Pentru noi și pentru mântuirea noastră, a suferit Cel fără de păcat; pentru noi, care „întru fărădelegi ne-am zămislit și în păcate ne-a născut Maica noastră”, noi, cei care avem pururea păcatul înaintea noastră (cf. *Psalmi* 50, 4, 6), noi, cei ce conștientizăm „că gândul omului cu osârdie este plecat spre cele rele, din tinerețile lui, și că nimeni nu este fără păcat pe pământ”²⁸. Prin urmare, să ne întrarmăm cu răbdare, iar prin credință să dobândim vindecarea sufletului înainte de toate.

În toate rugăciunile de la Sfântul Maslu întâlnim des și poate de multe ori apăsător, dureros, fraze care ne amintesc de păcatele noastre, de slăbiciunile firii omenești, de faptul că fără Dumnezeu nu putem face nimic, de faptul că aproape tot ceea ce facem este păcat.

Insistența aceasta, mai pronunțat evidențiată decât în Taina Spovedaniei, ne face să înțelegem că *rănila trupului le primim pentru păcatele noastre*, în antiteză cu Dumnezeu Fiul, „Care a voit să sufere atâtea rele din partea oamenilor, din partea noastră, pentru binefacerile Lui”²⁹.

27. Vezi „Optusul Sfintelor Patimi”, în: *Liturghier*, p. 348.

28. *Aghiasmatar*, rugăciunea a 5-a de la Taina Sfântului Maslu, p. 158.

29. SF. GRIGORIE CEL MARE, *Cartea regulei pastorale*, p. 119.

b) Pe de altă parte, dacă privim în Sfânta Scriptură și suntem atenți la Sfintele Evanghelii care străjuiesc slujba Sfântului Maslu, vedem că mulți s-au bucurat de vindecare și au dobândit mântuire prin minunile săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos.

Cine este Cel ce a purtat de grijă față de cel căzut între tâlhari în drumul de la Ierusalim spre Ierihon (cf. *Luca* 10, 25-37)? De Cine a fost vindecat Zaheu Vameșul de boala iubirii de avuție și Cine a adus mântuire casei acestuia (cf. *Luca* 19, 1-10)? La porunca Cui au mers cei doisprezece Ucenici, ca să scoată duhurile necurate din oameni și „să tămăduiască orice boală și orice neputință”? (cf. *Matei* 10, 1, 5-8). Soacra lui Petru cum a primit vindecare? Și pe cei demonizați sau bolnavi Cine i-a vindecat (cf. *Matei* 8, 14-23)? Cine a adus bucurie fecioarelor înțelepte, care au intrat la nuntă împreună cu Mirele (cf. *Matei* 25, 1-13)? Dar pe fiica femeii canaaneence Cine a tămăduit-o? Matei vameșul de Cine a fost chemat și Cine a petrecut cu vameșii și cu păcătoșii (cf. *Matei* 9, 9-13).

Răspunsul îl aflăm din pericopele evanghelice citite la slujba Sfântului Maslu, slujbă care ne încredințează că „nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi”.

Și multe alte exemple găsim în Sfânta Scriptură în care vedem vindecări minunate, purtare de grijă, dragoste mare și multă milă.

c) În calendarul nostru creștin, dacă privim la sfinții pe care-i pomenim, potrivit rânduielii liturgice, în fiecare zi, dacă le citim viața, atunci aceștia pot deveni nu numai pentru cei bolnavi, ci pentru noi toți modele și sprijin pentru încercările mici sau mari din timpul vieții noastre. Credința în Dumnezeu i-a făcut pe aceștia să

sufere boli de tot felul, „batjocură și bici, ba chiar lanțuri și închisoare”. Unii dintre ei „au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu fierăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți” (*Evrei* 11, 36-37)³⁰.

d) Cei bolnavi pot fi duși la racla sfinților și la sfintele lor moaște, care aduc vindecare pentru mulți dintre cei bolnavi, ce prin credință se bucură de multă mângâiere.

Mărturiile *sinaxarelor* și ale credincioșilor pelerini sunt suficiente pentru a-l face pe cel aflat în suferință să nădăjduiască în harul și mila lui Dumnezeu și în ajutorul sfinților, care, prin sfintele lor moaște, se bucură de darul facerii de minuni.

e) Nu în ultimul rând, pelerinajele sfinte la mănăstiri și biserici, la părinți îmbunătățiți, pot aduce multe schimbări în viața credincioșilor care au nevoie de susținere, pentru a trece mai ușor prin încercările vieții, cu nădejde de izbăvire.

Toate acestea reprezintă lucruri văzute, necesare trupului, ca și elementele prin care lucrează Taina: cruce, untdelemn, aghiasmă, tămâie, pâine, vin etc. Însă, în Biserică, adevărata lucrare este cea a Duhului Sfânt, Care, în mod nevăzut, aduce vindecare prin cei ce sunt „slujitori ai lui Hristos și iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu” (*I Corinteni* 4, 1).

30. Duminica I după Rusalii (Duminica Tuturor Sfinților) este edificatoare în acest sens, mai ales prin Apostolul de la Sfânta Liturghie (*Evrei*, 11, 33-40; 12, 1-2).

Din această cauză, ei sunt numiți „păstori, părinți, doctori duhovnicești”³¹.

Cum îl putem ajuta pe cel bolnav și cum ne putem apropia de el?

Întrebarea aceasta vizează nu numai pe preoții Bisericii, ci și pe cei care îngrijesc bolnavii (doctori, asistenți etc.) în spitale, precum și pe cei care îi vizitează pe aceștia în spital sau la domiciliu.

În predica de pe Muntele Fericirilor, Mântuitorul Iisus Hristos aduce o schimbare radicală asupra viziunii pe care trebuie s-o avem față de aproapele. Legea cea nouă – „Legea de aur” – a creștinismului prevede: „toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii” (*Matei* 7, 12).

În aproapele nostru vedem pe Hristos Domnul și, când îl ajutăm sau îl cercetăm pe acesta, ne facem părtași la iubirea Lui Dumnezeu și vom primi răsplata bucuriei veșnice și chemarea la împărăția lui Dumnezeu dacă „am cercetat pe cel bolnav” (*Matei* 25, 36), căci: „Întrucât ați făcut unuia dintre aceștia frați ai mei prea mici, mie Mi-ați făcut” (*Matei* 25, 40).

Orice om bolnav trebuie privit ca un prieten și ca un semen (frate) al nostru. De multe ori observăm în privirea celor care veghează la căpătâiul celui bolnav sau în atitudinea personalului medical, în mișcările impersonale și reci ale unor preoți chemați grabnic să „facă ceva” pentru cei dragi, stări de indiferență revoltă sau deranj.

31. [HEROTHEOS VLACHOS, *Boala și tămăduirea sufletului* ..., p. 95.

În același timp, privind în ochii celui bolnav, recunoaștem trăiri și sentimente prin care se încredințează medicului sau preotului cu toată ființa lui, ca unui Dumnezeu. Așteaptă, de fapt, o minune. Așteaptă ca, prin ei, să se vindece de boală.

În aceste momente, preotul trebuie să-i arate celui bolnav că este un prieten al său, care îi înțelege durerea; iar bolnavul „trebuie să vadă în preot un om al lui Dumnezeu, Care îi poate transmite harul și mila Sa, și nu doar o figură formală ce practică anumite ritualuri”³².

Emoționantă și demnă de urmat este mărturia Părintelui Stăniloae despre părintele Paisie: „La mănăstirea Sihăstria se află călugărul Paisie, care are 84 de ani. Se spune că lacrimile sale se amestecă cu ale celui ce se mărturisește; el plânge păcatele celui alt ca pe ale sale proprii ..., ca preot trebuie să ajut, trebuie să vindec – medic și prieten”³³.

Motivat de aceste sentimente de prietenie și iubire, bolnavul dorește apropierea de Dumnezeu și dialogul cu El. „Cu alte cuvinte: Dacă Tu, Doamne, ai coborât la mine, atunci se cuvine ca eu să vin/urc la Tine. Tu la mine, eu la Tine – aceasta este marea Taină, frumusețe și reciprocitate a dialogului cu Dumnezeu”³⁴.

Bolnavul trebuie să simtă din partea celor care vin să-l ajute cu medicație sau prin rugăciune că este o

32. Pr. Marc-Antoine COSTA DE BEAUREGARD, Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Mică dogmatic vorbită. Dialoguri la Cernica*, trad. de Maria Cornelia Oros, Sibiu, Editura Deisis, 1995, p. 174.

33. Pr. M.-A. COSTA DE BEAUREGARD, Pr. D. STĂNILOAE, *Mică dogmatic vorbită*, p. 175.

34. Pr. Constantin GALERIU, *Tâlcuiri la mari praznice de peste an*, București, Editura Anastasia, 2001, p. 63.

persoană unică, irepetabilă, ineputabilă, să simtă că se apropie de el un prieten, un frate, un semen, iar nu cineva care-l numește pacientul cutare sau un creștin oarecare – un om bolnav.

De multe ori, folosim cuvinte care nu au acoperire în fapt: fiu duhovnicesc, părinte duhovnic etc. Dacă nu simțim fiorul dragostei ca pentru ai noștri copii sau pentru ai noștri părinți, atunci se rămâne la o atitudine fățarnică, rece și neroditoare.

Se ajunge la simțirea aceasta numai dacă naști și ești născut în același timp. „Dacă unii ar naște și alții numai s-ar naște, n-ar mai fi relații vii între oameni. Unii n-ar mai avea copii și n-ar trăi simțirea de tați, iar cei ce numai ar naște n-ar mai trăi simțirea de născuți, deci de iubitori ai părinților”³⁵.

Cât timp acordăm celui bolnav?

Este suficient oare să acordăm 5 minute, 20 de minute, cât durează o rugăciune sau o spovedanie scurtă la care se adaugă împărtășania? Poate 10 ore cât bolnavul este în operație?

Lângă un om bolnav, timpul își pierde noțiunea. Bolnavul are nevoie să-i vorbim și, în dialog, el vede iubirea noastră, disponibilitatea noastră, el vede nu un om, ci un prieten.

„Cu prietenul credincios nimic nu se poate asemana” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah* 6, 15), „căci el

³⁵ Cf. Sf. Grigorie de Nazianz, *Cele cinci cuvântări teologice*, traducere din limba greacă, introducere și note de Pr. Dr. Acad. Dumitru STĂNILOAIE, București, Editura Anastasia, 1993, p. 142.

socotește nenorocirile prietenului ca ale sale proprii și rabdă împreună cu el până la moarte, rău pătimind”³⁶.

Alteori, dorește să stăm lângă el „nimic zicând” și, simțind prezența și apropierea noastră, se bucură pentru că nu este singur. Vrea dinadins să fie ascultat și crezut în cele ce spune, în cele ce simte. Astfel, timpul se lărgeste, pentru că devine timpul pătimirii, timpul suferinței.

Ceea ce poate ni se pare neinteresant sau pueril nu poate fi considerat în niciun caz pierdere de timp, pentru că, tocmai atunci, sufletul încercat se deschide și poate fi lucrat mai ușor de către păstorul sufletelor.

„Bolnavul așteaptă de la noi o purtare iubitoare”³⁷. Dacă ne rugăm ca „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”³⁸, cât timp oare oferim aproapelui aflat în suferință? Conștientizăm ce înseamnă „pe noi înșine și unii pe alții”³⁹?

Sănătos sau bolnav, să socotim că omul trăiește în această lume ca să-și mântuiască sufletul său și să se bucure de frumusețea vieții veșnice, deoarece: „dacă lumea văzută este așa de frumoasă, cu cât mai mult va fi cea nevăzută! Iar dacă aceea este mai frumoasă și mai bună decât aceasta, cu cât nu le va întrece pe amândouă Dumnezeu, Care le-a făcut pe ele!”⁴⁰

36. SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Filocalia*, vol. 2, trad. din grecește, introd. și note de pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2008, p. 30.

37. J.-Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 91.

38. Vezi *Liturghier*, p. 126.

39. *Liturghier*, p. 126.

40. SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Filocalia*, vol. 2, p. 122.

Și, dacă nu putem să acordăm din timpul nostru puțin pentru a-l cerceta, măcar să-i acordăm clipe în care, prin rugăciune, să fim cu el și, prin rugăciune, să-l îndreptăm spre Dumnezeu.

Ce liniștitor este când știi că cineva se roagă pentru tine! Cu atât mai mult un preot care, slujind Sfânta Liturghie, te încredințează lui Dumnezeu sau se roagă asupra ta în Taina Sfântului Maslu, pentru vindecarea trupului și a sufletului.

Știința medicală și omul bolnav

Știința medicală, ca de altfel orice știință, este limitată și marginea ei se întinde până acolo unde îngăduie Dumnezeu. De multe ori, știința medicală se laudă prin „personalități” medicale cu multe descoperiri de faptul că oamenii pot fi readuși la viață sau ar putea fi înveșniciți.

Poate fi înveșnicită o lume coruptibilă sau căzută? Medicul trebuie să spună bolnavului, într-un mod sincer, că boala, suferința, moartea fac parte din existența noastră.

Desigur, progresul medical este îngăduit de Dumnezeu pentru binele omului și Dumnezeu lucrează prin mâinile medicilor, dar bolnavul nu trebuie să fie amăgit și nici condiționat financiar că se rezolvă problema bolii.

Sfântul Vasile cel Mare ne spune: „Este lucru nesocotit să-și pună cineva toată nădejdea de vindecare numai în mâinile doctorilor, cum fac unii dintre nefericiții

suferinzi, care nu se dau în lături să-i numească pe doctori chiar mântuitori”⁴¹.

Doctorii îi pot încuraja pe bolnavi și se pot ruga împreună cu ei, ca Hristos să-i ajute în lucrarea lor, iar reușita medicală s-o transfere către Dumnezeu, Care i-a luminat și i-a ajutat să rezolve temporar problema bolii unui pacient.

Nu se vindecă nimeni fără ajutorul lui Dumnezeu, iar medicamentul cel mai de preț care se poate lua este cel „al nemuririi” – Sfânta Împărtășanie.

Medicii creștini pot urma exemplul doctorilor fără de arginți: Cosma și Damian, Chir și Ioan, Pantelimon și Ermolae, care uneau rugăciunea cu milostenia, lucrând și ajutând astfel pe bolnavii săraci.

Sfinți în suferință

Toți oamenii suferă în timpul vieții lor, pentru că toți sunt purtători de trupuri și sunt supuși bolilor, și păcătoșii și sfinții⁴².

Sfântul Apostol Pavel era bolnav de o boală de stomac (cf. *2 Corinteni* 12, 7) și nu a primit vindecare din partea lui Dumnezeu, pentru că harul dumnezeiesc era suficient pentru el, deoarece puterea lui Dumnezeu „se desăvârșește în slăbiciune” (*2 Corinteni* 12, 9).

Sfântul Ioan Gură de Aur era bolnav, încât „se prăjea” de febră în timpul exilului, dar nu a fost împiedicat să devină un scriitor și un predicator neîntrecut.

41. J.-Cl. LARCHET, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, p. 93.

42. Arhim. V. BACOIANIS, *Necazurile vieții*, p. 72.

Sfântul Vasile cel Mare, care a fost bolnav toată viața lui, a rămas prin activitatea lui reper pentru lumea monahală, filantrop, scriitor și bun cunoscător al științelor vremii.

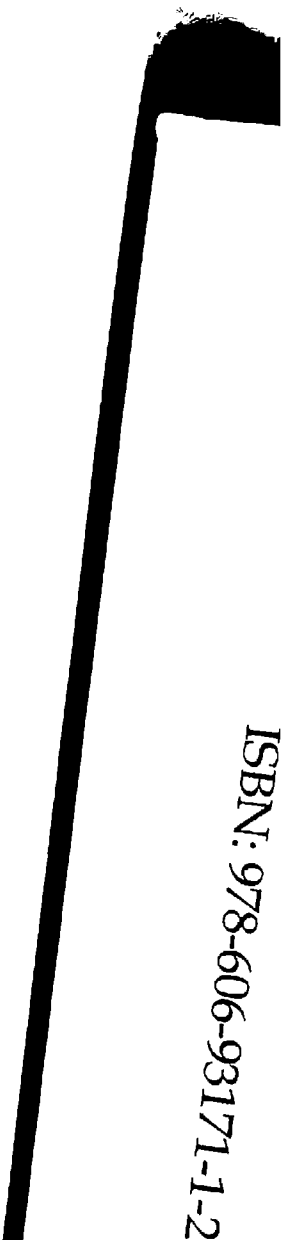
Sfântul Paisie Aghioritul, Sfântul Porfirie, Sfântul Nectarie al Eghinei, Sfântul Siluan Atonitul și mulți alți sfinți cărora ne rugăm, nu au fost ocoliți de boală și suferință.

Nu se îmbolnăvesc numai oamenii păcătoși, ci și sfinții; diferența este că „celor sfinți boala le aduce sfințire și slavă, celor păcătoși le dăruiește iertarea păcatelor”⁴³.

Este de dorit ca, în acest *An omagial al Tainei Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor* și în toate zilele vieții noastre, să ne oprim cu sufletul și cu trupul și să ajutăm în duh creștin pe cel bolnav, pe cel suferind și pe semenul care are nevoie de ajutorul nostru. Preoți, medici, personal medical și oameni de rând suntem datori să cercetăm pe cei bolnavi pentru că numai așa ne vom bucura de cuvintele Mântuitorului: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii ..., căci bolnav am fost și M-ați cercetat ...” (*Matei* 25, 34, 36).

43. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 9, 10 la Franghia Sf. Marelui*, quid Arhim. V. BACOTANIS, *Necazurile vieții*, p. 73.

ISBN: 978-606-93171-1-2

Proclamarea de către Sfântul Sinod a Anului 2012 ca *An Omagial al Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor* reprezintă pentru noi un moment de mare însemnatate misionară. În fiecare an adâncim duhovnicește, teologic și faptic una din temele pe care Biserica le consideră prioritare, pentru a stăruii mai mult asupra semnificațiilor ei. Anul trecut, în centrul preocupărilor noastre pastorale, misionare și cultural-creștine a fost familia creștină, adică Taina Sfântului Botez și Taina Sfintei Cununii. Anul acesta avem în centrul atenției *Taina Sfântului Maslu sau Taina ungerii bolnavilor spre tămăduire*.

În această perspectivă, am considerat necesară elaborarea și publicarea unui *îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, care, într-o formă concentrată și sistematică, să cuprindă aspectele principale ale modului corect și pastoral de înțelegere a Tainei Sfântului Maslu ca *Taină a ridicării sufletului din boala păcatului și a vindecării trupului*.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române